

ISSN

0163-6309

Sietai

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1981

2

kovas
balandis

T U R I N Y S

P. Vaičiūnas	Velykų varpai (eil.)	3
N. Narutė	Viešpaties metai	4
N. Kulpavičienė	Nuveikti darbai kalba patys apie save	5
Novalis	Himnas nakčiai	6
Z. Tenisonaitė	Kalba ir vaikas	7
R. Fabijonienė	Farmacijos kolegija	12
R. Slavėnaitė	Ir šie kraštai buvo laimingi	15
A. Saudargienė	Gintaras — Lietuvos brangakmenis, II	18
• Knygos	I. Davis — Novalis — Himnas nakčiai	19
• Moterys pasaulyje		20
• Organizacinė veikla		24
	J. Prunskis — Antalieptės mokslo židinys	25
	A. Vaisiūnienė —	
	Tropikinis velykinis kiaušinis	26
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	27
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	28
• Atsiųsta paminėti		30

I L I U S T R A C I J O S

V. Stančikaitė-Abraitienė	Kristus	3
Romanika, Prancūzija	Paskutinė Vakariene	4
L. Richter	Pasaka	6
B. Jokubauskienė	Vėjas	9
S. Šileikienė	Jaunoji	10
S. Šileikienė	Pilka ir juoda pora	11
E. Gimbutienė	Gėlės	12
S. Šileikienė	Citadinė	18
S. Šileikienė	Dame D'Honneur	14
S. Šileikienė	Deivė Tara	16
N. Marazienė	Kilimėlis	30

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1981 m. Nr. 2 (140)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė, Birutė Alksnienė — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškos Žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$8.00, garbės prenumerata \$12.00, vieno numerio kaina — \$1.60

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taisyti bei tvarkyti savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1981. No. 2 (140)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1981

2 (140)

SUSKAMBĘ
VELYKŲ VARPAI
NENUTYLĄ.
ŠIRDIES ALELIUJA
PADANGĖSNA KYLA...
PAVASARIO SAULĖ,
PAVASARIO VĖJAS...
TOKS GIEDRAS,
TOKS ŽYDRAS
DANGUS PRABLAIVĖJES! ..

(Petras Vaičiūnas)

KRISTUS

V. STANČIKAITĖ-ABRAITIENĖ

VIEŠPATIES METAI

NERIMA NARUTĖ

Saulė siekė patį vidudienį. Konsulo rūmų priemyje vėjas kedeno palmių šakas, kurios linkčiojo prie marmuro kolonų, lyg nedrąsios mergaitės norėdamos žvilgterėti šių rūmų vidaus grožin. Menėje vis dar tebestovėjo jis vienas, atsirėmęs albastro sosto atlašos, kurioje auksu švietė Romos imperijos iškaltas ženklas. Jo ranką puošė auksinis mėlyno safyro akim papuoštas žiedas, reiškias Ju-

PASKUTINĖ VAKARIENĖ

dėjos valdomųjų žemių titulą. Jis buvo Poncijus Pilotas prislėgtas gilių minčių.

Čia prieš valandą stovėjo atvestas apkaltintas žmogus prieš jį. Tas žmogus skelbė naują karalystę, kuri neturėjo nieko bendro su Romos imperija. Jo gilių akių žvilgsnyje skendo gėris, meilė ir tiesa. Tas žmogus buvo nekaltas, Poncijus tai žinojo, jautė, bet buvo bailys išteisinti tiesą. Jis nusiplovė rankas, vengdamas vidaus konflikto, ir Jėzų atidavė minios teismui. Minia, kaip alkanas žvėris, puolė auką, draskė rūbus, spjaudė, daužė sukurstyta pavydžių fariziejų ir šaukė: „Nukryžiuoti, nukryžiuoti, į Golgotą!“ Nuo sunkių kančios kelių parpuldamas po kryžiumi, ėjo Dievo sūnus — pati tiesa už sužvėrėjusį žmogų mirti.

Pakilo Pilotas iš susimąstymo ir prisiartinio prie lango nišos. Pro mėlynų vistėrijų žydinčias šakas švietė saulė. Aikštė ir gatvė buvo ištuštėjusi, lyg išdžiūvusi upės vaga. Pykčiu deganti minia nugarėjo paskui savo auką. Pilotui buvo baisi ir svetima ši žemė. Jis nesuprato jų Dievo nei jų papročių. Jis išgirdo artėjančios žmonos žingsnius. Jos veide buvo didelis susimąstymas ir rūpestis. Ir šią minutę jie stovėjo abu bežodžiai, kiekvienas su savo mintimis...

Buvo šešta valanda. Staiga viskas sutemo ir žvaigždės pasirodė danguje. Žemė sudrebėjo. Plyšo kalnų uolos ir rūmų kolonos virpėjo, kaip nendrės supamos vėjo. Žaibai vijo dangų ugniniaisi siūlais ir lyg mirties pirštais rašė šventąjį miestą. Išsigandę jie abu traukėsi į saugesnę rūmų vietą, kai staiga žaibas smigo pro lango angą, ugnies pirštu kirto į sostą ir, nusvilinęs kėdės atlašoje auksinį herbą, išsivyniojo pro langą. Nuo drebulio trupėjo sienose bareljefai, o dangus lyg atsivėrusi kruvinai violetinė pritvinkusi žaizda virė ir virė. Dar kartą iš pačių gelmių šurpulingai pasipurtė žemė, pasibaisėdama Golotos įvykiu.

Vyriausias kunigas Kaipas išsigandęs skubėjo pasišalinti iš šventyklos, ir tą minutę plyšo šventyklos stogas, atsivėrusios sienos iki apačios lyg žiotys suspaudė bėgantį fariziejų. Nuo kalnų į pakalnę veržėsi liūtys ir plakė alyvų ir fygų medžius, laužė palmių šanarius ir lenkė prie žemės. Tokio vaizdo Judėjos žemėje niekas nebuvo matęs. Staiga viskas nutilo, saulė vėl švietė virš šventojo miesto.

Tiesa ir meilė buvo mirusi Golotos kalne...

Ir nuo anų Viešpaties metų praslinko daug šimtmečių. Griuvo galingos imperijos, keitėsi amžių istorijos lapai, tik Judėjos žemėje liko amžiams Dievo sūnaus aukos antkapis ir Jo pasakyti žodžiai. Ta sėkla, pasėta mažame mokinių būrelyje, auga, šakojasi į didelį medį visoms tautoms, visiems amžiams ir puošiasi tiesos, vilties ir prisikėlimo žiedais.

JULIA MACK (dešinėje) ir MATILDA PAULIUKONIS ALRKM D-jos su-
ruoštoje liaudies meno parodoje, Worcester, Mass., apie 1950 m.

NUVEIKTI DARBAI KALBA PATYS APIE SAVE

NORA KULPAVIČIENĖ

Moterų teisių suliginimo idėja, iškilusi 18-me amžiuje, plėtėsi visuose pasaulio kraštuose, neaplenkiant Lietuvos ir lietuvių moterų išeivijoje. Naujieji ateiviai Amerikoje nuo 19 a. būrėsi į lietuviškas organizacijas, kurioms, savaime suprantama, vadovavo tik vyrai. Apie 20 a. pradžią pradėjo ryškiau iškilti moteriškos problemos, nauji reikalavimai ir siekiai. Šitos naujovės vyrų vadovaujamoje aplinkoje buvo visai nesuprantamos ir neįvertinamos. Lietuvoje prasidėjęs moterų judėjimas 1905 metais ižiebė naują švieselę, kuri, kad ir netiesiogiai, naujųjų emigrančių buvo ugdoma ir link naujų krantų. Jubilėjiniame leidinyje — A. L. R. K. Moterų Sąjunga (1914-1964) rašoma: “Kylant lietuvių apšvietai ir tautiniam supratimui, buvo neišvengiama, kad ir moterys pradėtų atsibusti iš amžino snaudulio. Tačiau tas jų atbudimas, pažinimas savo reikalų ir supratimas savo pareigų, neaugo taip sparčiai, kaip buvo galima tikėtis. Iš dalies buvo nesupratimas ir nesimpatingas mūsų brolių atsinešimas į moterų reikalus, į jų troškimą susipažinti su pasauliu, suprasti, kodėl jų gyvenimo sąly-

gos yra tokios, o ne kitokios. Burti draugijas ir pavienes moteris krūvon, rišti jas į vieną organizaciją, tai buvo labai drąši svajonė vienos-kitos toliau matančios moters.” 1913 metų pradžioje likimas suvedė dvi idealistes, karštas moterų teisių gynėjas, Antaniną Jakaitytę ir Uršulę Jokubauskaitę (Daukantienė), kurios daug svajojo ir kalbėjo moterų organizacijos klausimu. Prieita išvados, kad veltui bus pastangos mėginti iš jau gyvuojančių draugijų daryti Moterų Sąjungai kartinį akmenį. Jos puoselėjo idėją pradėti naują organizaciją. Nelingvas tai buvo darbas. Susidurta su skepticizmu, pašaipa, pagaliau ir baime net iš vadų pusės, kad sufažistės “subuntavos” moteris apleisti esančias vyrų draugijas, organizacijas, ir tuomet joms bus galas.”

Nežiūrint visų sunkumų steigiamasis seimas vyko 1914 metais gruodžio mėn. 13 d. Šv. Jurgio parapijos salėje, Chicago, Ill., ir formaliai priimtas organizacijos vardas — Amerikos Lietuvių Romos Katalikių Moterų Sąjunga. Pirmąją centro valdybą sudarė: pirm. U. Jokubauskaitė, vicepirm. P. Ma-

cijauskaitė, rašt. M. Gurinskaitė, rašt. pagelb. F. Nutautaitė, išd. A. Nausėdienė, izdo globėjos V. Stalilionytė, A. Nausėdaitė ir K. Varanavičienė, daktarė-kvotėja dr. S. Šlekienė, dvasios vadas kun. F. Kemėšis (daug pagelbėjęs sąjungos įsteigimo reikaluose). Moterų S-gos pagrindu buvo pasirinkta ideologinė ir pašalpinė idėja. Suprantant moterų spaudos reikalingumą, jau pirmajame 1915.VI.29-30 d. įvykusiame seime buvo iškeltas savo žurnalo leidimo klausimas. Pirmasis numeris "Moterų Dirva" pasirodė 1916 m. spalio mėn., pirmoji redaktorė buvo Uršulė Jokubauskaitė. Jau 1919 metais sąjunga turėjo penkis šimtus narių ir buvo oficialiai užregistruota Illinois valstijoje. A. L. R. K. Moterų S-ga yra įregistruota keturiolikoje valstijų ir apjungia daugelį lietuvių moterų išeivijoje bendram darbui. Pasirinkusios šūkį — "Dievui ir Tėvynei" ir prasmingą ženklą (kryžius — krikščioniškas bendravimas, žvaigždė — aukštesni idealai, inkaras — viltis, širdis — artimo meilė), sąjungietės neužsidarė organizacinėje veikloje. Ilgus metus jos darbavosi Lietuvos labui, keldamos savo krašto vardą, šeimose stengėsi išlaikyti lietuviškas tradicijas ir vaikams įdiegti savo krašto meilę. Jos talkino parapijose, dirbo šeštadieninėse mokyklose, vadovavo tautinių šokių grupėms, chorams, kultūrinei veiklai ir nešė didelę dalį lietuviškos-visuomeniškos veiklos ant savo pečių. Neliko jos abejingos viešam gyvenime, pagal galimybę ir ten apšviesdamos kitaučius apie Lietuvą.

Nuo A. L. R. K. Moterų Sąjungos steigiamojo seimo iki šių dienų praėjo daugiau negu pusė amžiaus, t.y. šešiasdešimt septyneri metai. Organizacinėje veikloje tokia metų eilė yra labai svarbus įvykis. Tuo labiau, kad organizacija pradėjo augti iš nieko, svetimame krašte, labai sunkiose sąlygose, puoselėjama tik kelių susipratusių ir pasišventusių žmonių, skatinusių moteris jungtis į bendrą idėjinį, pašalpinį ir tautinį darbą. Jų visų nueito kelio istorija užimtų kelis didelius knygų tomus, o nuveikti darbai kalba patys už save. Yra tokių įvykių, kurių buvimą negalima įtalpinti į jokių laiko rėmus ar suvaržyti siaurais varžtais. Vienas šitokių įvykių lietuvių išeivijoje yra Amerikos Lietuvių Romos Katalikių Moterų Sąjunga, kurios egzistencija ir puoselėjama idėja, kaip pradžioje, taip ir dabar yra naudinga, svarbi ir reikalinga. Jų nuveikti darbai yra didelis įnašas į lietuvių išeivijos kultūrą.

NOVALIS (1772-1801)

HIMNAS NAKČIAI

III

Kartą, kai aš liejau karčias ašaras, kai skausmo paliesta viltis sudužo ir aš vienas stovėjau prie apdžiūvusio kapo, kurio ankštoje, tamsioje vietoje buvo paslėpta mano gyvybės forma — aš buvau toks vienišas, kaip niekas pasauly, neapsakomos baimės siaubiamas, bejėgis, tik viena sielvarto mintis. — Kai aš ten žvalgiaus pagalbos, nei pirmyn nei atgal negalėdamas pajudėti, ir su begaliniu ilgesiu ieškojau bėgančios, užgesusios gyvybės — tada iš mėlynų tolių, iš mano buvusios palaimos aukštybių prasiveržė prietemos šiurpulys — iš karto sutrūko gimimo raištis — Saulės pančiai. Pabėgo žemės garbė, o su ja ir mano liūdesys — sielvartas susiliejo su nauju, begaliniu pasauliu — O, Nakties įkvėpime, o, Dangaus Miego, tu mane aplankei — visa aplinka iš lėto pakilo aukštyn; viršum jos supos mano išlaisvinta, naujai gimusi dvasia. Kapas pavirto dulkių debesiu — pro debesį aš pamačiau Mylimosios nuskaidrintą veidą. Jos akyse glūdėjo amžinybė — aš paėmiau jos rankas, ir ašaros virto žibančiu, nepertraukiamu kaspinu. Tūkstantmečiai traukė pro šalį į tolimas, lyg audra. Prie jos krūtinės aš verkiau naujo gyvenimo džiugiom ašarom. — Tai buvo pirmas, vienintelis Sapnas — ir nuo to laiko aš jaučiu amžiną, nesikeičiantį tikėjimą Nakties dangumi ir jos šviesa, Mylimąja.

KALBA IR VAIKAS

ZENTA TENISONAITĖ

I

Devynioliktoje šimtmečio Anglijoje gyveno garsus gamtos tyrinėtojas Charles Robert Darwin. Kada 1839-ais metais gimė jo pirmas vaikas, jis labai rūpestingai užrašinėjo savo sūnaus vystymosi eigą. Ir ne kaip mokslininkas, bet kaip geras tėvas. Šitie užrašai liko gulėti stalčiuje ir tik po keturiasdešimt metų pavyko Darwin'ą įkalbėti iš tų užrašų parašyti straipsnį. Taip berašydamas savo straipsnį, Darwin'as atidengė tai, kad vaiko gyvenime pirmieji treji — ketveri metai yra patys svarbiausi, nes tuo laiku vaikas išmoksta kalbėti. Pirmasis kalbos mokslų periodas yra jo namai, o mokytojai-tėvai. Nors keturmetis vaikas dar tobulai nežino savo kalbos (o kas ją tobulai iš viso moka?), jis jau gali sudaryti sakinius ir išreikšti savo mintis, jausmus ir norus. Vaikas jau žino, kad kalba yra ryšys tarp žmonių.

Šitame laikotarpyje yra labai svarbu, kad tėvai nekartotų vaiko klaidingų žodžių, bet jį pataisytų, teisingai ištardami žodį ar sakinį. Per pirmuosius ketverius metus vaiko vystymosi eigai yra svarbu būti namuose pas motiną. Vaikų lopšeliai, į kuriuos dabar priimami vaikai nuo dvejų metų arba net naujagimiai, turi neigiamą įtaką tiek kūdikio charakteriui, tiek kalbai.

Vėliau, sulaukęs ketverių metų, vaikas gali jau eiti į mokyklą, bet be pirmųjų kalbos žodžių, kuriuos išgirsta iš savo tėvų, vaikas nesugebėtų vėliau mokytis kalbos. Visai savaime, tik iš klausos vaikas išmoksta savo gimtąją kalbą. Niekas tiksliai nežino, kiek kalbų kalbama pasaulyje, bet spėjama, kad trys — keturi tūkstančiai.

Anskčiau buvo manoma, kad buvo viena pirmą kartą kalba, bet dabar šita vadinama monogenėzė laikoma neįmanoma. Kiekviena kalba keičiasi su laiku, bet apie tą kitimo procesą dar mažai žinoma. Būtų galima sakyti, kad kalba seka žmogų. Kada žmogus ieško naujų išraiškos būdų, kalba jam nekliudo.

Tie trys tūkstančiai ar daugiau gyvų kalbų yra žmogiškos kalbos variantai, kurių vieni giminingi, kiti ne. Bet palinkimas vaikui mokytis kalbą yra įgimtas. O kokia kalba jis kalbės, tai priklauso nuo aplinkos. Vaikas kalbės ta kalba, kurią jis girdės. Pvz. nederlandų šeima emigruoja į Angliją. Tėvai

gerai moka angliškai ir ima tarp savęs namie kalbėti anglų kalba. Aišku, kad jų vaiko gimtoji kalba pasidarys anglų, ir jis ją mokykloje taip gerai išmoks, lyg vaikas būtų gimęs anglas. Čia reikia gerai atskirti du dalykus. Išmokti kalbėti vaikui yra prigimta. Bet kokia kalba bus jo gimtoji, tai priklauso tik nuo aplinkos. Būdą išmokti kalbėti žmogus yra paveldėjęs, bet pati kalba ateina iš kitų žmonių. Tokiu būdu kinietis vaikas, patekęs į prancūzų kalbos aplinką ir negirdėdamas kinietiška, ims kalbėti prancūziškai. Negirdėjęs kiniečių kalbos, vaikas savaime jos nemokės. Šitam mažam kiniečiui prancūzų kalba bus jo gimtoji. Iš to matome, kad aplinka vaikui vaidina labai svarbią rolę. Kada kiniečių vaikas sugrįš į Kiniją, jis turės lygiai kaip prancūzas mokyti jam naujos kalbos su visais sunkumais, kuriuos patirtų prancūzas atvykęs į Kiniją. Jo prigimtis ir paveldėjimas neturi jokios įtakos vaiko gimtajai kalbai.

II

Jeigu vaikas per savo pirmuosius ketverius gyvenimo metus per nelaimę pakliūtų į aplinką, kurioje negirdėtų žmogiškos kalbos, jis jos neišmoks ir kartu praras gabumą ją mokytis. Tai įrodo pavyzdžiai apie laukinius vaikus, kurie paklydę išaugo tarp gyvulių.

Dr. Nicolas Tulp 1672-ais metais aprašo airių berniuką, kuris užaugo tarp avių. Jis rašo: "Amsterdamo yra rodomas šešiolikmetis berniukas, kuris paklydęs ir pakliuvęs tarp avių išaugo gyvulių aplinkoje, priimdamas avių prigimtį. Berniuko išvaizda laukinė, greitakojis, stiprių raumenų, vikrus, nudegęs saulėje, turi stiprias kojas ir rankas. Jo kakta yra žema ir plokščia, o pakaušyje gumbas. Jis neturi žmogiško balso ir bliauna kaip avis." Toliau dr. Tulp rašo, kad šitas berniukas, vėliau gyvendamas tarp žmonių, atprato bliauti kaip avis, bet žmogiškai kalbėti jis jau neišmoko.

Kitas panašus atsitikimas įvyko Aveyron'e, Prancūzijoje, po revoliucijos. Žmonės miške atrado laukinį vaiką, bet sugauti nepavyko. Truko penkiolika mėnesių, kol sugavo laukinuką. Vaikas atrodė dvylikos metų, sveikas ir stiprus, gerai sudėtas. Prancūzų švietimo ministras įsakė jį atvežti į Paryžių ir paliepė keletai mokytojų jį mokyti kalbėti. Bet visos mokytojų pastangos buvo veltui, ir jie nusprendė, kad vaikas yra idiotas. Jaunas Kurčiųjų ir Nebylių instituto daktaras Itard nesutiko su ta mokytojų nuomone ir pats pradėjo vaiką mokyti kalbėti. Nors vaikas turėjo gerą klausą, bet kalbos mokslas nevyko. Po ilgų kasdieninių pamokų, kurios truko eilę mėnesių, vaikas tegalėjo ištartti keletą žmogiškų žodžių, bet tik kaip garsus.

Žodžių prasmės jis nesuprato, nors aplamai buvo sveikas ir vikrus. Kas toliau įvyko nėra žinoma, nes mokslininkai nustojo juo domėtis.

Jau mūsų XX-tame amžiuje Indijoje, Vakarų Bengalijoje, misijonierius pamatė mergaitę vilkės oloje. Lizde rado dvi mergaites ir du vilkiukus. Jau nesnioji, pervežta į naują aplinką, bematant mirė. Vyresnioji, aštuonerių metų, buvo visai laukinė. Ji bėgiojo keturpėscia ant rankų ir kojų. Jos kalba buvo užkimę ir gerkliniai riksmas. Misijonierius atidavė mergaitę į vaikų prieglaudą. Tarp kitų vaikų po trejų metų jos gyvuliškas riksmas dingo. Ji išmoko ištarti keletą žodžių ir suprato “taip” ir “ne” prasnę. Vėl po penkerių metų ji jau mokėjo apie trisdešimt žodžių. Bet mergaitė ligai negyveno ir mirė neišmokus žmogiškos kalbos.

Ir Herodotos aprašo panašų atsitikimą: “Valdant Psammetichui egiptiečiai manė, kad jie yra patys seniausios žmonės pasaulyje. Norėdamas tai ištirti, karalius sugalvojo taip. Jis liepė du vos gimusius kūdikius atskirti nuo žmonių ir davė juos skerdžiui gerai prižiūrėti ir maitinti ožkų pienu. Skerdžiui buvo įsakyta tylėti ir nekalbėti su vaikais. Psammetichui buvo įdomu išgirsti, kokia kalba prabils vaikai. Skerdžius atliko viską taip, kaip karalius buvo įsakęs. Po dviejų metų žmogus pastebėjo, kad jam atėjus, vaikai ištiesdavo į jį rankutes sakydami “bėkos”. Iš pradžių skerdžius nieko nepasakojo karaliui, bet kada vaikai ir toliau vis sakydavo tą vieną žodį, pranešė valdovui. Psammetichus, pats išgirdęs tą žodį, nutarė, jog pati seniausios žemės kalba yra phrygijų, nes phrygijai panašiai vadindavo duoną”.

Atkreipus dėmesį į tai, kad vaikai augo tarp ožkų, rasime žodyje “bėkos” panašumą į ožkos bliovimą. Jei vaikai būtų ilgiau palikę be žmogiškos kalbos aplinkos, jie būtų tarp savęs sukūrę atskirą kalbą, kurios niekas negalėtų suprasti.

Danų kalbos žinovas Otto Jespersen irgi aprašo panašų dalyką. Dvynukus, kuriuos paliko motina, augino kurčia ir nebylė senolė. Vaikams sulaukus ketverių metų, miesto valdyba paliepė juos atiduoti į prieglaudą. Vaikų prieglaudoj dvynukai tarp savęs kalbėjo atskira “kalbele”, kurios niekas nesuprato ir kuri nebuvo panaši į danų kalbą. Taigi gaunama, kad normalus vaikas, turėdamas iš prigimties palinkimą mokytis kalbą, bet neturėdamas žmogiškos kalbos aplinkos ir būdamas vienas, kalbos neišmoksta. Dviese gi tokie vaikai sudaro tarp savęs jų nuosavą, kitiems neprieinamą kalbą. O praėjus tam ketverių metų periodui, jau nebegali išmokyti betkokios kalbos.

III

Įdomus yra amerikiečių poros Kellogg ekspe-

rimentas. Esant jų sūnui dešimties mėnesių, jie gavo aštuonių mėnesių šimpanzą dovanų. Taigi, kaip tikri amerikiečiai, jie nusprendė vaiką ir beždžionę auklėti kartu. Abu mažiukai buvo kartu prižiūrimi ir vienodai maitinami, lyg būtų dvynukai. Per pirmuosius mėnesius beždžionytė atrodė vikresnė negu kūdikis. Skirtumas buvo tik tas, kad kūdikis savo lovytėje laliuodavo visokiais garsais, o beždžionytė tylėjo. Su laiku vaikas pradėjo kalbėti, bet beždžionytė žmogiškos kalbos neišmoko. Aišku, kad beždžionės prigimtis neturi palinkimo žmogaus kalbai. Beždžionytė, užaugus tarp beždžionių, tikrai galėtų su jomis susikalbėti, aišku, beždžioniškai. Aukštesnės inteligentijos gyvūnai turi būdą tarp savęs savitai susikalbėti savo atskirais garsais ar judesiais. Pvz. mano tėvelis, kai dar gyveno kaime, laikė du šunis: dobermaną ir taksiką. Kartą pastebėjo, kad pradėjo retėti antys tvenkinio. “Tai čia bus jau lapės darbas”, nusprendė tėtis ir ėmė saugoti antis, kad nušautų vagį. Vieną dieną tėtis mato, kaip taksas, priėjęs prie dobermano, lyg kažką tam sako, ir abu pro duris kartu išdūmė laukan. Tėtis iš paskos. Ogi mato, kad dobermanas, atsistojęs vienoje tvenkinio pusėje, lodamas baido antis. Paukščiams nuplaukus į kitą krantą, ten jų laukė taksas, kuris bematant pirmajai griebė už kaklo. Dobermanas liko, bet taksą tėtis atidavė labai tolimam kaimynui. Tokių gyvulių susikalbėjimų būtų galima paminėti daug. Ne vienas šunų mėgėjas yra pasakęs: “Jei šuva turėtų žmogiškas balso stygas, jis galėtų kalbėti.” Tai gal ir tos Kellogg šeimos šimpanzės balso stygos nesugebėjo ištarti žmogiškų garsų?

Yra ir kalbančių papūgų. Gal tai tik dresūra? Kartą kavinėje mano vyras ir aš užsakėme kavą. Padavėja atnešė puodukus, pieną ir cukrų. Prie mūsų staliuko netoliese stovėjo narvelis su pilka papūga. Kai mano vyras pradėjo išvynioti iš popieriaus cukraus gabaliuką, paukštis labai aiškiai nederlandiškai ištare: “Suiker, suiker, lekker, lekker” (cukrus, cukrus, gardu, gardu). Man atrodo, kad šita papūga labai gerai žinojo žodžio “cukrus” prasnę. Tai nebuvo pakartojimas, nes niekas to žodžio nebuvo pasakęs.

IV

Yra rūšis vaikų, kurie gimę kurčiais — palieka nebyliais. Čia kaip tik negirdintį vaiką aplinka negali išmokyti kalbėti. Bet toks vaikas dažnai nėra atsilikęs, kartais turi aukštą inteligencijos laipsnį ir specialiose mokyklose išmokyti kalbėti. Bet tai turi irgi įvykti per pirmuosius ketverius metus. Labai svarbu, kad tėvai laiku atidengtų vaiko ydą ir patalpintų mažiuką į specialią kurčių ir nebylių

VĖJAS

mokyklą, nes ir toks vaikas vėliau prarastų sugebėjimą išmokti kalbėti.

O kaip su dvikalbiais vaikais, kada tėvo kalba viena, o motinos kita? Šiais laikais ši tema yra aktuali. Amerikoje yra pavyzdžių, kada abu tėvai lietuviai, kalba lietuviškai, bet vaikai išauga tikri amerikiečiai angliškai kalbantys.

Man teko sykį Italijoje sutikti jauną vokiečių, kuris puikiai kalbėjo vokiškai ir itališkai. Jo diplomatai tėvai gyveno daug metų Italijoje. Kada aš jį paklausiau, kokia kalba yra jam gimtoji, jis neabejodamas vokiškai atsakė: "Aišku, kad italų kalba man yra artimesnė, aš Vokietijoje niekada negyvenau." Bet šio jauno vyro aplinka buvo vokiškai kalbanti. Čia, aišku, daug reiškė mokykla, panašiai kaip ir su lietuviukais, kurie, eidami į mokyklą, įgyja svetimą gimtąją kalbą. Ir nors dar gerai moka lietuviškai, bet jau angliškai išsireikšti jiems vis bus lengviau.

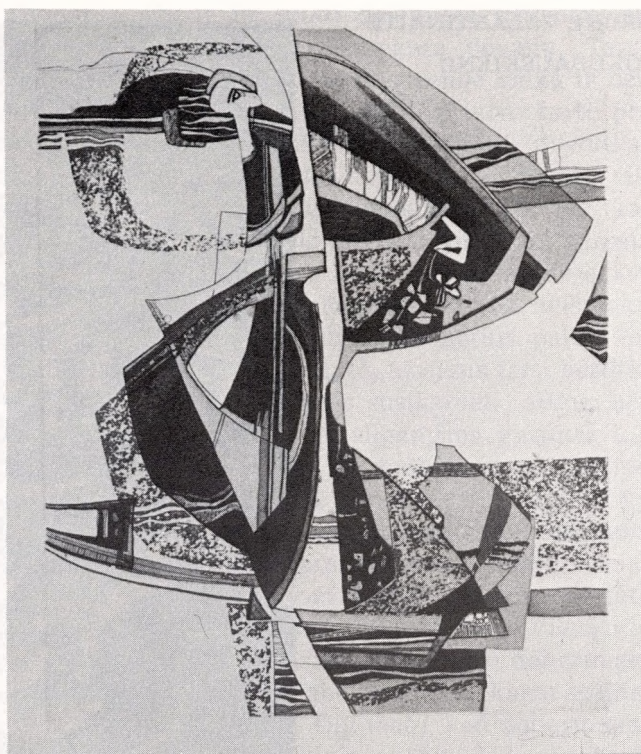
Hagos pedagogas Meijers aprašo vieną savo gimnazijos mokinę, kilusią iš Indonezijos. Mergaitė puikiai kalbėjo nederlandiškai ir dar mokėsi mokykloje penkias svetimas kalbas. Be to, ji gerai mokėjo kalbą to krašto, kuriame gimė — Sumatros minaugkabauws ir (kaip visi indonezijiečiai) malajų kalbą. Taigi mergaitė turėjo tris gimtąsias kalbas:

minaugkabauws, malajų ir nederlandų, kuriomis ir galvojo. Iš pradžių mergaitė sąmoningai tų kalbų neastkyrė, čia reiškiasi kalbos automatizmas, kuris pasireiškia ir vienoje gimtojoje kalboje, kalbant vietos dialektu ir kartu mokant literatūrinę kalbą. Tai atsitinka nesąmoningai ir automatiškai reaguojant į aplinką. Minima indonezietė baigė gimnaziją su labai gerais rezultatais nederlandų kalba, nes pastaruoju laiku tik ją girdėjo. Bet ar jos jausmas malajų ir minaugkabauws kalbai liko nesusdarytas, lieka klausimas. Mokytojas Meijers mini 5,5 metų vaikaitę. Mergaitės tėvas yra portugalas, motina olandė, namuose abu tėvai tarp savęs kalba angliškai. Ji jau antrus metus lanko prancūzišką mokyklą. Su savo motina ji kalba nederlandiškai, su tėvu angliškai, o su senoliu pradėjo kalbėti prancūziškai, nes girdi, kad senolis ir tėvas tarp savęs taip šneka. Kyla klausimas, kuri kalba ateityje bus dominuojanti. Aplamai dvi kalbos vaikystėje kuriomis kalbama ir mąstoma, eina paraleliai ir tarp savęs nesimaišo, kada tėvai yra dviejų skirtingų kalbų. "Kalba" reiškia kiekvieną kalbą, kurią žmogus laiko savo gimtąja. Kiekviena kalba pina žodžių tinklą aplink pasaulį. Vaikas susipažįsta su pasauliu per kalbą. Bet ne visos kalbos atlieka tai vienodai. Pasaulis ir mūsų pačių mažas pasaulis

turi šimtus tūkstančių atvaizdų registruotų žodžiais. Taip kalba užregistruoja pasaulį, bet kiekviena kalba atlieka tai savitai. Yra kalbų, kuriose trūksta tų žodžių, kurie vėl yra kitoje kalboje. Juo senesnė kalba, juo mažesnis jos žodynas. Juo jaunesnė kalba, juo daugiau žodžių, kaip pvz. anglų kalba. Daug yra visai išnykusių kalbų. Spėjama, kad mūsų žemėje yra keturi tūkstančiai mirusių kalbų. Taigi kalba, kurioje žmogus gyvena, jam atveria tam tikrą žvilgsnį į pasaulį, bet kuris gali pasikeisti kitose kalbose. Praeito šimtmečio vokiečių mokslininkas Von der Gabelentz cituoja vienos Elzaso mergaitės žodžius, kuri turi dvi gimtąsias kalbas: vokiečių ir prancūzų. „Keista“, sako ji, „jei aš žvelgiu į pasaulį per vokiečių kalbą, ar per prancūzų kalbą, tai jis atrodo man skirtingas.“ Tai ir bus pagrindinis skirtumas tarp tų žmonių, kurie vėliau mokyklose išmoksta svetimas kalbas. Čia jau vyksta sąmoningas vertimo procesas iš gimtosios kalbos į svetimą. Kada svetima kalba jau labai gerai žinoma, tas vertimas pasidaro nereikalingas, nes svetima kalba jau galima galvoti. Bet tikras kalbos jausmas lieka tik gimtajai kalbai. Mažas dvikalbis vaikas niekada neverčia. Iš pradžių jis net neįunta, kad tai yra dvi skirtingos kalbos ir gali abiem laisvai kalbėti.

Meijers pasakoja apie savo antrą dukrą, kuri ištekojo už anglo ir gyvena Anglijoje. Jos vaikai su motina kalba nederlandiškai, bet tai yra jiems svetima kalba. O vieną dieną jie paprašo motinos, atėjus juos pasitikti prie mokyklos, su jais kalbėti tik angliškai, nes kiti vaikai girdi ir juokiasi iš jų. Vaikams svetima kalba skamba juokingai. Net ir senovės graikai vadindavo kiekvieną svetimą šalį, kuris nemokėjo graikiškai, „barbaru“.

Ar dvikalbiams vaikams visą amžių lieka dvi gimtosios kalbos — nėra aišku. Vienas pavyzdys rašo: vokiečio tėvo ir amerikietės motinos vaikas Amerikoje pradėjo kalbėti vokiškai, įmaišydamas angliškus žodžius. Iš pradžių vaikui geriau sekėsi vokiškai kalbėti, bet palengva angliška kalba pradėjo gerėti ir tarp dvejų ir penkerių metų mergaitė kalbėjo vien angliškai, nors vokiškai gerai suprato. Būdama penkerių metų mergaitė gyveno pusmetį Vokietijoje ir angliškai pamiršo, bet vokiška kalba tik silpnai pagerėjo. Grįžus į Ameriką, anglų kalba bemačius atsitašė ir ji dabar mokėjo ir vokiškai, bet angliškai kalbėjo laisviau. Jos vokiečių kalbos žodynas liko ribotas. Kai mergaitė buvo devynerių metų, ji skaitė vokiškai lygiai gerai kaip angliškai. Bet šita dvikalbystė kartais pavojinga vaikams ir mokykloje jiems yra sunkiau. Dvikalbystė apsunkina kalbų mokslą, kartais sugadindama gimtosios kalbos jausmą, nors kartu praturtina žmogaus gyvenimą, nes juo daugiau kalbų žmogus žino, juo

S. VALIŪNAITĖ-ŠILEIKIENĖ

JAUNOJI

yra platesnis jo žinojimo akiratis. Tuo daugiau kartu jis gali matyti pasaulį pro kalbos akis. Anksčiau minėtos mergaitės vokiečių tėvas buvo gimęs Anglijoje. Namie kalbėjo vokiškai ir 4 metų amžiaus grįžo į Vokietiją, šiek tiek žinodamas anglų kalbą, bet ja nekalbėdamas. Mokykloje anglų kalba jam geriau sekėsi, ir mokytojai gyrė jo gerą anglišką akcentą. Mergaitės motina gimė Amerikoje, tėvai buvo vokiečiai, bet užaugo angliškoje aplinkoje. Jų vaikas buvo dvikalbis, bet su laiku įgavo gimtosios kalbos jausmą tik anglų kalbai. Vokiečių kalba paliko šlubuojanti.

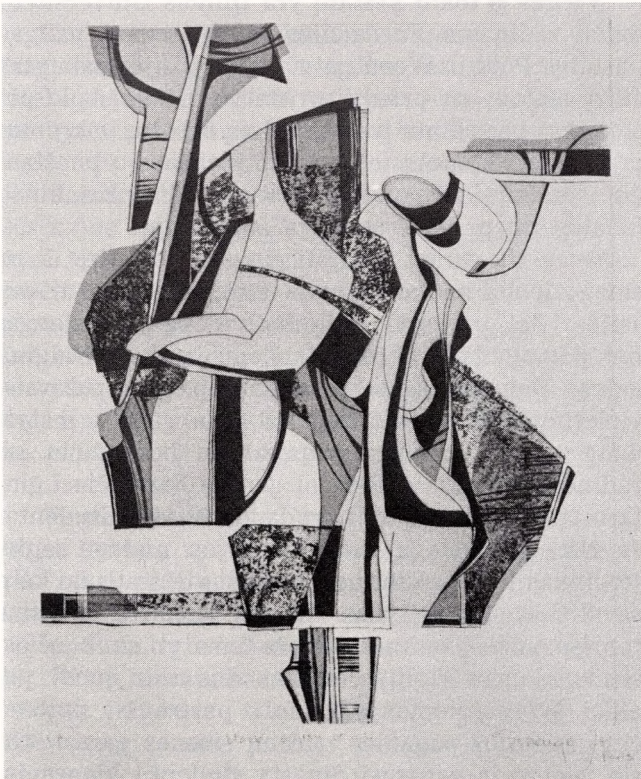
Kitas berniukas, kurio tėvas prancūzas, o motina vokiečių, gyveno Prancūzijoje. Jie namuose kalbėjo dviem kalbomis, bet daugiau vokiškai, nes tarnai buvo vokiečiai. Iš pradžių vaikas kalba geriau vokiškai, vėliau išmoksta prancūziškai ir su tėvu kalba tik prancūzų kalba, o su motina tik vokiečių kalba. Taip yra pradžioje vaiko gyvenimo. Vėliau viena kalba ima dominuoti ir nuspaudžia antrąją kalbą. O kuri kalba lieka gimtąja, tai nulemia aplinka. Taip yra neteisinga kaltinti lietuvius tėvus Amerikoje, arba prikaišioti vaikams lietuviško jausmo trūkumą, pamirštant kalbą. Vaikas čia bejėgis,

nes tik aplinka nusprendžia, kokia kalba jis kalbės. O prieš Motinos Gamtos tvarką sunku priešintis.

V

Aš pati, būdama vaikas, girdėjau namuose daug kalbų: tėveliai kalbėjo tarp savęs ir su manim lietuviškai, nors tėvas buvo latvių kilmės, tarnaitės kalbėdavo vietos dialektu. Tėtis su savo motina visada kalbėdavo latviškai, taip pat su mano teta. Aš latviškai nekalbėjau, bet viską supratau. Mama su savo senole teta kalbėjo lenkiškai, ir tai aš gerai supratau, gal net jau kalbėjau. Norėdami, kad vaikui ko nors nesuprastų, tėveliai tarp savęs pavarto-davo rusų kalbą, kurią su laiku irgi pradėjau su-prasti. Dėl tos pačios priežasties mano mama su mano teta kalbėdavo prancūziškai, bet retai, ir aš prancūzų kalbos nesupratau. Vėliau mums, vai-kams, buvo pakviesta vokiečių guvernante iš Klai-pėdos. Aš žinojau, kad ji moka lietuviškai, bet su vaikais ji kalbėjo tik vokiškai. Būdama septynerių metų, aš laisvai kalbėjau vokiškai. Vėliau per va-saros atostogas tėtis kviedavo gimnazistes iš Klai-pėdos atostogoms, kad aš nepamirščiau vokiškai. Gimnazijoje tas vokiečių kalbos žinojimas pravertė, bet mokytoja mane bardavo už tai, kad varčiau daugiau žodžių, kurių nebuvo pamokoj. O gatvėje berniukai, išgirdę mano klai-pėdėtę draugę ir mane

S. VALIŪNAITĖ-ŠILEIKIENĖ PILKA IR JUODA PORA

kalbant vokiškai, apmėtydavo mus su akmenimis šaukdamiesi „vokietės!“.

Sudarydami dvikalbystės ar daugiakalbystės są-matą, galime pastebėti tai, kad mokytis kalbėti dviem ar daugiau kalbų visai mažam vaikui nesuda-ro sunkumų, nes tos kalbos eina lygiagrečiai ir ne-sąmoningai. Vėliau jau vyresnio amžiaus vaikas pra-deda vieną kalbą atskirti nuo antros. Kada vaikas labai gerai moka abi kalbas, tai aplinka nulems, ku-ri kalba jam bus artimesnė. Viena kalba liks domi-nuojanti ir tai yra kalba to krašto, kuriame vaikas užauga, mokosi ir kuriame jo laukia ateitis.

VI

Savaime kyla klausimas, kodėl vaikas tik iki ketverių metų sugeba išmokti kalbėti? Atsakymą į tą klausimą duoda olandų psichologas prof. Simon Speyer.

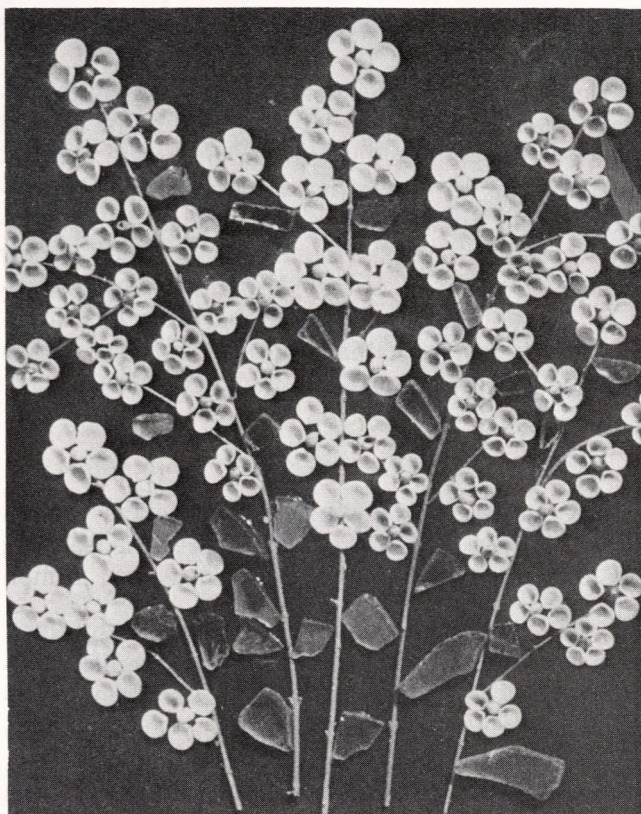
Savo knygoje profesorius Speyer (angliškai ga-lima gauti — „I am beginning to understand my-self“.) sako:

Kūdikio vystymasis, pradedant nuo apvaisinimo, yra identiškas gyvybės vystymuisi žemėje, kuris užtruko milijardus metų. Praėjus įvairioms sta-dijoms, šito vystymosi rezultatas yra žmogaus atsi-radimas. Devynis mėnesius trunkantis celių dali-nimosi procesas gimdoje, susijungus kiaušinėliui su sperma, į žuvi panašus pavidalas išauga kaip žmogaus kūdikis. Po gimimo kūdikis turi tik fizinį pasaulį, kurį vadinsime celė nr. pirmas. Vaiko ju-dėsiai dar nėra tvarkingi. Jis daro garsus, bet jie neturi prasmės. Jo vienintelis susikalbėjimo būdas su aplinka yra grynai fizinis, kūdikis junta motiną, gauna valgyti ir t.t.

Kada vaikas sulaukia pusantrų metų, jame pra-deda veikti celė nr. antras, kuri padeda iš aplin-kos sugaudyti informacijas. Šita celė nr. antras pas kūdikį galioja nuo pusantrų metų iki maždaug trejų su puse metų. Šitas amžius vaikui yra ypatingai svarbus, nes jis gauna išpūdžius: gerus ar blogus, baltus ar juodus, gyvus ar negyvus, taip ar ne, jie yra gaunami ir vaikas juos priima kaip normą, nors ta norma ir būtų kartais lydimą nemalonumais ar skausmu. Šita norma, vaikui tėvų tiesiog išpaudžia-ma, išsivysto į vadinamą (celė nr. antras) pasą-monę. Šitas amžius vaikui yra programacijos lai-kas.

Sulaukus vaikui trejų su puse metų, šita celė nr. antras nebepriima daugiau jokių signalų. Pro-gramacijos laikas pasibaigė. Pas kūdikį atsiranda celė nr. trečias — tai jo sąmonė. Dabar visi išpū-džiai iš aplinkos pasieks kūdikį sąmoningai, per jo sąmonę, kuri išsivysto toliau su vaiku, padarydama

RITA FABIJONIENĖ

E. GIMBUTIENĖ

GĖLĖS (kriauklės)

Čikagoje yra daug gražių pastatų. Vieni iš jų yra statyti didelių architektūros firmų ar pavienių architektų, kiti kuklesni, mažesni, paskendę medžiuose ir gėlėse. Visi iš jų turi savo paskirtį: vieni yra pritaikyti gyvenimui, kiti — darbui. Visuose tuose pastatuose gyvena ir dirba didelė minia žmonių, kilusių iš įvairių vietų, su įvairiais norais ir troškimais, su savo vargais, džiaugsmais ir kasdienybe.

Vienas iš tokių pastatų yra Illinois Universiteto dalis, vadinama Farmacijos kolegija. Tai pailgas pastatas Polk ir Wood gatvių sankryžoje, pastatytas 1954 metais, su priedu, pristatytu 1969. Apie pastatą yra prisodinta įvairiaspalvių medžių ir krūmų, yra pastatyta suolų ir suolelių, įvairiausių puošiančių akmenų. Yra samdomi prityrę sodininkai, kurie labai gerai prižiūri margąją augmeniją.

Žiemą tik nuogi madžiai linguoja vėjuje; iš po sniego lenda nuolat žaliuoja maži krūmeliai ir pušaitės. Bet pavasarį žalių lapų debesys uždengia net dangų. Žydi alyvos, ir liepų kvapas svaigina galvą. Dekoratyviniai medeliai apsipila ružavais, violetiniais ir baltais žiedais. Tada galima matyti daug porelių, suglaudusių galvas, besėdinčių po žydinčiais medžiais. Rudenį gamta pasikeičia į gintaro spalvas — geltoną, rudą ir rausvą. Studentai sugrįžta iš atostogų, pilni energijos, nudegę saulėje, linksmi ir triukšmingi. Tada ši vieta atrodo kaip savotiškas skruzdėlynas. Žiemos šalčiai ir mokslas teprispaudžia jaunimą — tada tematyti skubančios, susitraukusios figūros, išbalę veidai ir juodi pakiai. Švelnią žiemos tylą nuolat pertraukia skubančių greitosios pagalbos mašinų sirenos garsai, kurie rudenį ir pavasarį dingsta studentų klegesyje.

jam aplinką dar sudėtingesnę. Gaunami signalai nebėra tik ženklai, bet pasidaro simboliais.

Žmogus gyvena trijose dimensijose: celė nr. pirmas yra jo smegenys, celė nr. antras yra sąmonė, o celė nr. trečias yra jo sąmonė. Tame amžiuje tarp pusantrų iki trejų su puse metų į kūdikį, kaip į kompiuterį, yra įdedami visi simboliai, kurie vėliau nulems jo gyvenimą, jo charakterį. Tėvų meilė, tėvų abejingumas ar tėvų meilės stoka bus lemtinga visam gyvenimui. Taip yra ir su kalba, kuri irgi yra vieno iš tos programacijos simbolių žmogui.

Eidami pro ši pastatą, žmonės pasižiūri ir nueina, net neatsisukdami: tai tik paprastas, penkiaaukštis, raudonų plytų namas su vienodais langais.

Bet jei kas įeitų į vidų, pamatytų labai skirtingą gyvenimą. Šiame pastate yra virš tūkstančio įstaiigos darbininkų, profesorių ir studentų, kurių tarpe esu ir aš.

Aš gimiau ir pradžios mokyklą lankiau Lietuvoje. Antras pasaulinis karas mane atbloškė į Ameriką. Čia aš gyvenu, auginu šeimą, čia skautauju ir tikriausiai čia ir mirsiu. Vaikams paaugus, aš vėl pradėjau mokytis, nes mane labai traukė vaistai, jų pagalba žmogui, jų nauda ir pavojus.

Kaip aš nustebau sužinojus, kad Illinois valstybėje tėra viena farmacijos mokykla! Mano pirmas išpūdis buvo ir bauginantis, ir mielas! Didelis raudonas namas iškilo prieš akis. Lėtai prasivėrė plačios, stiklinės durys, ir pasirodė eilė koridorių, laiptų, durų. Už vieno iš tų durų sėdėjo senas, žilas, dekanas, kurio akys buvo draugiškos ir lūpos šypsojosi. Mano širdies daužymasis pamažu aprimo, rankų drebėjimas sumažėjo ir akys paklydo knygų lentynose.

Jau ketvirtį metų, kai aš čia mokausi. Aš turiu penkis vaikus, labai aktyvų vyrą, senus, sergančius gimines. Mokytis man labai patinka, bet labai sunku, nes mažai laiko. Miego visuomet trūksta. Bet, nežiūrint viso vargo ir nemalonumų, aš labai patenkinta savo mokykla ir svajoju už metų ją baigti.

Kai geriau susipažinau su studentėmis, pamaciau, kad ir jų gyvenimas nelengvas. Kai kurios jau ištekėjusios, su mažais vaikais. Juos palieka savo mamytėms prižiūrėti, o pačios bando baigti šią kolegiją. Iš jų išvaizdos yra neįmanoma atspėti, ką jos daro: visų kelnės daugiausia "blue jeans", basos kojos mediniuose batuose, seni vyriški marškiniai. Mes sėdime valgykloje, kramtome savo priešpiečius ir guodžiamės savo bėdomis. Čia yra merginų iš Kinijos ir Japonijos, iš Korėjos, Indijos; yra žydžių, kurių tėvai kentėjo nacių koncentracijos stovyklose; yra ispanių, meksikiečių ir juodųjų. Kai suskamba skambutis, mes užmirštame viską, skubame į savo klases ir vėl visos pavirstame į uolias studentes!

Tamsiaodė kinietė Suan tik dveji metai Amerikoje. Pereitą vasarą jai gimė sūnus. Ji ir jos vyras labai didžiuojasi pirmagimiu. Kai Suan mokykloje, jai sūnų prižiūri kaimynė už \$50 per savaitę. Suan vyras dienomis mokosi o vakarais dirba. "Kaip jums pakanka pinigų?" stebiuosi aš. "Mes mažiau valgome", atsako, Suan, suverždama diržą. Kiekvieną savaitę ji man atrodo vis plonesnė ir plonesnė.

Juodukė Joan nuolat mokosi. Mes traukiame jos knygas ir raginame: "Ei, Joan, atsikvėpk minutėlę — tau smegenys susimaišys!" — "Negaliu", atsako ji rimtai, žiūrėdama baltomis akimis į mus. "Mano visi giminės sunkiai dirba ir taupo pinigus. Jie užmoka mano nuomą, už mokslą ir maistą. Mano močiutė nepažino raidžių mama baigė tik keturis skyrius. Jei aš baigsiu farmaciją, visa giminė švęs — tai bus bendras visų laimėjimas!" Ir ji vėl pasineria į knygos lapus.

Geriausiai apsirengusi mūsų tarpe lenkaitė Zina. Jos vyras, jau baigęs inžineriją, dirba ir dar groja savaitgaliais įvairiose lenkų vestuvėse. Jos dukrelę prižiūri mama, kuri net valgyti jiems išverda. Šiandien Zinos akys ašarotos. "Mane vyras paliko!" staiga pasako ji. "Dar tik pusantri metai, kai mes vedė, ir jis šeštadienį griežtai pasakė — nori "out". Mano mokslai, vaikas, vedybos ir visas gyvenimas jį labai slegia. Jis palieka man ir mašiną ir baldus. Už dukterį sutinka mokėti, kiek reikia, bet jis nori skyrybų". — "Tu bent turėsi iš ko baigti mokyklą", guodžiame mes ją. Jos akys dar daugiau parausta. "Bet aš jį myliu, labai myliu . . ." Ji užsidengia rankomis veidą ir kūkčioja. Mes visos tylime, lyg būtume kaltos. Aš norėčiau ką nors pasakyti, kaip nors suraminti, bet nerandu žodžių. Grace atneša kavos puodelį ir visą krūvą servetėlių.

Grace yra trisdešimt metų. Ji yra išsiskyrusi ir dabar gyvena su vienu daktaru. "Mano pirmas vyras buvo geras", sako ji švelniai, "bet baisus tinginys. Mūsų tėvai turtingi, todėl nei man, nei jam nereikėjo dirbti. Aš ištekėjau septyniolikos metų, tuojau po gimnazijos baigimo. Toks lengvas ir betikslis gyvenimas jam labai greitai nusibodo — gu-

S. VALIŪNAITĖ-SILEIKIENĖ

CITADINĖ

S. VALIŪNAITĖ-ŠILEIKIENĖ

DAME D'HONEUR

li, kada nori, keliai, kada nori. Vyras palošia biliardą, aš pavažinėju po krautuves ir taip diena po dienos. Jokių planų, jokių tikslų, kažkas baisaus! Nei vyras, nei tėvai nesuprato, kodėl aš noriu skyrybų . . .” Ji kalba iš lėto, pietietišku akcentu. Ant piršto blizga dviejų karatų deimantas. “John, su kuriuo aš gyvenu, nori vesti, bet aš bijau vėl nudęgti”. Dabar mes šypsomės ir puolame su patarimais: “Nelauk, Grace, geri daktarai nesimėto pakampiais. Jei kartu gyvenimi, reiškia, myli.” — “Myliu”, sutinka ji. “Kaži, gal ir reikės . . .”

Ne visoms gyvenimas kartu gerai baigiasi. Naujoji mokytojos padėjėja June gyvena susidėjusi su vaistinininku juoduku. Ji labai gera ir mums visoms daug padeda ir paaiškina. “Jau penkeri metai, kai mes kartu”, sako June. “Ir mano, ir jo tėvai labai nepatenkinti, nes jie nemato jokios ateities. Aš nebijau ištekti, nebijo ir jis vesti. Bet jis nori vaikų, o aš ne. Maišyti rases reikia stiprių žmonių; jei vaikai blogi užaugtų, aš nuolat kaltingiau save.” Ji susisvajoja ir žiūri pro langą. Jos veidas baltas, mėlynos akys — didelės.

Prie mūsų stalo prisėda Shirley. Pernai per Kalėdas ją išmetė iš mokyklos, nes ji nepraėjo pusės dalykų — tokia mokyklos taisyklė. Ji dirbo pavasarį ir vasarą, taupė pinigus ir rudenį vėl buvo priimta į universitetą bandymo laikotarpiui. Iškriti iš mokyklos, nes atsikėlė gyventi į bendrabutį, pradėjo draugauti su studentais ir nebeliko laiko pamokoms. Mes negalime tikėti, kaip ji pasikeitė: dabar ji net per rimta, mokosi dieną, naktį ir visai nepažiūri į vyrų pusę. “Man mokykla už viską svarbiau!” sako ji užsispyrusi. “Suspėsiu pagyventi, kai baigsiu”. Šiandieną ji sėdi šalia ir tyli. “Kas tau?” klausiamo ją. “Aš po Kalėdų nebegrišiu”, sako ji ir žiūri iš eilės į mus visas. Mes nusigastame. Ji dabar taip rimtai mokosi ir gauna gerus pažymius: kodėl gi ji negriš? “Man per sunku”, ramiai dėsto Shirley. “Aš labai stengiausi. Bet man per sunku. Aš imu tik keturis dalykus ir vos ne vos tegaučiau “C”. Šitaip per naktis toliau mokytis ir nežinoti, ar aš pereisiu, nebepajėgiu. Man genda nervai ir sveikata. Aš jokių būdų negaliu pakęsti tokio įtempimo”. Ji apsikabina šalia sėdinčią Ruth ir pravirksta. Apsiašarojame ir mes, bet nenorime nieko patarti, nes ir pačių širdys dreba. Aš ją ypatingai mėgstu, nes ji yra draugiška ir visuomet mielai dalinasi savo užrašais ir namų darbu. Štai ir vėl neteksiu vienos draugės!

Ruth irgi labai nuoširdi, bet ji amžinai snaudžia. Mes visos norime miego ir kramtome gumą, kad tik nesuliptų akys; Ruth visuomet užsnūsta, ir mes saugojame, kad ji nenukristų nuo kėdės. Labai sunku sekti ir ją, ir pamoką. “Mano abu tėvai seni ir serga”, syki pasako ji mums. “Dieną jų pažiūri mano ketverių metų sūnelis. Aš nežinau, kas bus, kai jis pradės darželį . . . Vakarais aš darau visiems valgyti, valau ir plaunu, o pusę nakties mokausi”. Dabar mes ją suprantame ir nebeerziname, kad ji snaudžia. Grace atneša jai paklodžių ir antklodžių, sakydama, kad ji nori pirkti naujas, nes šios nusiobodusios. Shirley tikrina “Social Security” įstaigoje, ar negalima gauti kokios nemokamos pagalbos iš miesto. Aš nė kiek neabejoju, kad su laiku Ruth ne tik turės pagalbą, bet ir gaus tėvams iš miesto pigesniai maistui pirkti ženklukus.

Šios mielos, dažnai man nesuprantamos moterys, yra mano draugės. Mokykloje mus jungia bendri rūpesčiai apie rašomuosius darbus, laboratorijas, diskusijas. Tik, kai paliekame farmacijos fakultetą ir išsivaižinėjame į namus, užmirštame viena kitą ir paskęstame savo gyvenime.

Kai aš baigsiu šia mokyklą ir dirbsiu vaistinėje, retkarčiais pravažiuodama pro šalį šio pastato, prisiminsiu vargą, nemigo naktis ir nubrauksiu saldžią ašarą: “Man dar ir dabar tu, Farmacijos kolegija, esi gražiausias pastatas Čikagoje!”

IR ŠIE KRAŠTAI BUVO LAIMINGI...

RASA SLAVENAITE

Afganistanas — Iranas — Pakistanas

Jaunos keliautojos išpūdžiai

Redakcijos pastaba: Rasa Slavėnaitė gimė ir augo Australijoje. Ji, pradedant 1973 metais, apkeliavo visą Pietryčių Aziją, Indiją, Pakistaną, Afganistaną, Iraną ir kt., o taip pat ir daugelį Europos kraštų. Keliaudama rašė savo išpūdžius, kurių dalį, liečiančią dabar nuo karų kenčiančius kraštus, čia spausdiname.

1973.9.24.

Rugsėjo 17 dieną pervaziavome iš Indijos į Pakistaną. Indijoje kiek susipažinome ir su jos sostine New Delhi, aplankėme meno muziejų, kuriame gėrėjomės indų skirtingu menu, daugiausia atstovaujamu Rjasthani ir Mygal mokyklos. Tai tikrai nuostabaus grožio paveikslai. Taip pat matėme ir labai įdomių meninės architektūros darbų.

Pakistane pirmasis miestas, kuriame sustojome — Lahore. Labai gražus, švarus, ramus ir progresuojantis miestas. Jį sulyginus su Indijos miestais — tikras rojus: čia ne tiek daug žmonių, mažiau elgetaujančiųjų, nėra karvių po gatves slampinėjančių ir, aišku, jų užteršimo, nėra tiek daug ligų. Pakistaniečiai labai draugiški, labai vaišingi ir traktuoja kitus su humoru, nuotaikingai, o ne taip kaip nelaimingieji indai, kuriems lyg ir trūksta to, ką kiekvienas žmogus turėtų jausti. Indai — tarsi kokios išdegę būtybės išdegusiame krašte.

Pakistaniečiai daugiausia muzulmonų religijos. Paprastai moterys vaikščioja viešumoje pridengtais veidais, tačiau kai kurios jau nebesilaiko šio papročio. Bet vis dėlto dauguma jų dėvi ilgus juodus rūbus, kuriais pridengia ir veidą, ir plaukus, ir per galvą leidžiasi žemyn iki kulnelių. Keista ir nepatrauklu žiūrėti į jas taip dėvinčias, bet to reikalauja jų religija.

Islamo menas ir architektūra yra gražiausia iš visų iki šiol mano matytųjų. Taip Taj Mahal Agroje (Indijoje) nuostabus ir išbaigta tobulybė visais atžvilgiais. (Taj Mahal — garsusis, sudėtingas, nepaprasto grožio muozoliejus, pastatytas imperatoriaus Shah Jehan savo gražuolei žmonai, mirusiai 1669 m., — Red.). Lahoroje yra keletas sodų, vadinamų Shalimar, išplanuotų to paties Mogulu imperatoriaus Shah Jehan. Sodų konstrukcija panaši į tajį Taj Mahal. Tuos sodus mes aplankėme penkis kartus ir praleidome ten daug valandų, paskendę jų natūraliniame grožyje, stebėdami daug kartų besikeičiančius fontanų pavidalus. Lahore lengvai pastebimos dvi kontrastingos miesto pusės. Kartu šalia viena kitos stovi ir modernišką, turtingą, vakarietiška ir antroji — tokia, kokia civilizacija buvo prieš šimtus metų — vis labai primityvi ir skurdi.

Iš Lahore autobusu keliavome į Rawl Pindį. Tai taip pat gražus miestas. Apie 20 mylių nuo Rawl Pindį prasideda kalnai, po kuriuos panorame palipinėti. Mes pakilome iki 8000 pėdų nuo jūros lygio — labai žaliaj, bet vėsioj aplinkoj. Čia dabar prasideda ruduo ir čia įvyko mano pirmasis susipažinimas su šiaurinio žemės pusrutulio rudeniū. Tokį rudenį vaizduojasi esant Lietuvoje ir kituose Europos kraštuose. Tai nebuvo nei karšta, nei šalta — tik maloniai gaivinantis vėjelis, šilta saulė, krenta geltoni lapai. Pirmą kartą miške išgirdau savotiškai švilpiant vėją pušų ir kitokių medžių viršūnėse.

Netoli Rawl Pindį yra Islamabad — modernioji Pakistano sostinė. Ir vėl labai švarus, gerai prižiūrimas ir la-

bai gerai išplanuotas miestas. Jo architektūra labai moderni ir patraukli.

Mūsų dabartinė paskutinė apsistojimo vieta Pakistane — Peshawar, kuriame dabar ir esame. Daug ko čia dar nematėme išskiriant žmones, kurie yra vaišingesni nei kitur.

1973.10.3.

Puikias keturias dienas praleidome Murree kalnuose. Sniego ten dar nebuvo, bet iš ten stebėjome toluomoje snieguotąsias Himalajų viršūnes. Po kelių dienų tikimės būti jau Afganistane.

Dabar ir vėl esame pakeliui į kalnus — jau daug aukštesnius nei anksčiau. Tai turės būti ir gražiau. Sniego vis dar nėra, bet jis turis prasidėti po 3-4 savičių. Apie tą laiką mes jau būsime pakeliui į Europą.

1973.X.18.

Sveikinimai iš Afganistano! Kaip mes čia puikiai laiką leidome! Bet pirma nei pradėsiu rašyti apie Kabulą, aš baigsiu išpūdžius iš Pakistano.

Keliaujant autobusu į Peshawar, mums pasisiūlė pagelbėti vienas pakistanietis su savo žmona perse. Jiedu buvo tikrai malonūs, ir mes greitai su jais susidraugavome, netgi jie pakvietė į savo namus paviešėti. Aišku, mes pakvietavimą priėmėme. Šeiminkas pasirodė labai inteligentiškas ir gerai išauklėtas žmogus. Jis daug mums papasakojo apie patį Pakistaną, žmonių gyvenimo būdą, tradicijas ir t.t. Jis turėjo dvi žmonas — viena labai jauna, gero vakarietiško išauklėjimo, antroji — vyresnė ir griežtai besilaikanti senų tradicijų. Visą laiką, kurį praleidome jų namuose, mes nematėme nė vienos iš tų moterų, nes pagal paprotį jos negali susitikti ar prisijungti prie vyro svečių, ir pakistaniečiai vyrai nemato vieni kitų žmonių, nes kaip anksčiau rašiau, jos visos dėvi ilgus rūbus ir, būdamos gatvėje, visada laiko savo veidus pridengtus. Tokia tradicija yra visuose muzulmonų kraštuose, įskaitant Afganistaną. Tik nedaugelis išsiauklėjusių moterų yra atsisakę nuo šių senų tradicijų.

Dabar apie Kabul. Manau, dar atsimenate, kai aš maždaug prieš porą metų jums kalbėdavau apie vieną afganistanietį, kuris buvo atvažiavęs į Sydney mokyti anglų kalbos. Jis buvo palikęs savo adresą ir prašė, jei kada tektų būti Kabule, jį aplankyti. Tik pamanykite! Aš jį susiradau! Jis yra vaikų teisme teisėju. Mūsų atvykimas jam buvo labai netikėtas, bet mums buvo labai nuoširdus, aprodinėjo miestą, bendrai, labai paslaugus ir vaišingas. O vakar turėjome didelę staigmeną: buvome pakviesti į jo dėdės namus pasivašinti afganistaniečių namie virtais valgiais. Valgiai buvo skanūs, išdėstyti ant grindų (ne ant stalo), ir mes taip pat sėdėjome ant grindų apie tuos valgius, sukryžiaję kojas. Ir čia moterys taip pat nei valgė su mumis, nei mes jas matėm. Prieš ir po pietų tarnas atnešė vandens nusiplauti rankas (čia nėra vonios kambarių); po to arbata buvo patiekta verandoje.

Šiandien tas mūsų draugas Ghazi nugabeno mus į koncertą. Koncertas buvo įdomus ir labai linksmas, bet jame nebuvo jokių šokių — tik dainavimas ir instrumentinė muzika. Gaila, kad po naujos vyriausybės susidarymo čia negalima ilgiau pasilikti kaip 2 savaites. Taigi, netrukus

turime iškelti. Žmonės čia daugiaspalviai, įvairūs: nuo nomadų grupių iki kalniečių ir moderniškų miestiečių. Krašto didžiuma yra išdžiūvę ir apleisti tyrai, bet šiaurėje yra gražių kalnų, kurių šiuo metu, deja, neteks matyti . . .

Šiandien (X.20) iš Kabulo atvykome į Herat. Keliaavome 24 valandas per vieną iš pačių gryniausių dykumų, kokią sunku įsivaizduoti. Mes matėme daug klajoklių grupių, besigabenančių savo visą mantą — visus savo namus. Bet nuostabiausias mūsų pergyvenimas — tai saulėtekis ir saulėleidis žiemiškoj dykumoj. Naktis šalta, žvaigždėta ir vaiduokliška tyli. O čia dar ir mūsų autobusas sugedo! Susikūrėme ugnelę pasišildyti ir pasišviesti, kol autobusas vėl pradėjo veikti.

1973.XI.3.

Jau kelios dienos kaip esame Isfahane. Tai labai gražus miestas, ypatingai mahometonų šventyklos ir parkai. Senosios Persijos architektūra tebeegzistuoja ir gerai saugoma.

Kaip matote, Turkijos dar nesame pasiekę. Ir aš nesu tikra, kada mes būsime Istanbule. Reik tikėtis, kad už vienos ar dviejų savaitių.

Jau beveik apie penki mėnesiai laiko, kai aš su nieku iš Australijos nesusisiekiu, neturiu kontakto. Labai dažnai pagalvoju, kas ten vyksta, ką veikia visos mano draugės, ir ar jos nenorėtų taip pat pakeliauti. Dėl visų savo pergyvenimų ir patirties man atrodo, kad aš jau keliauju kokie aštuoneri metai, o iš tikro dar tik aštuoni mėnesiai. Kelionių galas dar toli — dar turiu daug ką pamatyti. Gal Jūs ir galvojate, kad aš tik veltui leidžiu savo santaupas. Bet iš tikro taip nėra. Visa tai, ką aš patyriau

keliaudama, man yra pats brangiausias ir vertingiausias dalykas, ką esu savo gyvenime turėjusi.

Iš Mashad (pirmas miestas, į kurį atvykome Persijoje) autobusu vykome į Teheran. Ir vėl mes važiovome šimtus mylių gryniausiomis dykumomis. Tik atsitiktinis mažas dykumos miestelis ar netikėta oazė pajvairino kelią. Čia nėra tiek daug nomadų grupių, kaip kad buvo Afganistane, bet avių ir ožkų kaimenės ar prižiūrimų kupranugarių būriai yra nuostabiai gražūs vaizdas dykumos saulėleidžio fone . . .

Teheranas mus apvylė: radome ne tą, ko tikėjomės. Tai yra visiškai modernus miestas su labai aukštu gyvenimo standartu — aukščiausiu, kiek iki šiol teko patirti Azijoje ir Viduriniuose Rytuose. Mes buvome tiesiog sukrėsti, atradę tokį vakarietišką miestą, kam iš tikrųjų jis nepriklauso, nesgi visa kultūra, menas, žmonių individualybė yra moderniško žmogaus pakasta po meksfaltu ir cementu. Miesto pastatai ir gatvės dvelkia šaltumu ir grynumu, taip kad atrodo čia nėra vietos nei gėlėms, nei medžiams, nei laisvam kvėpavimui: jokių parkų, jokių sodų, jokio natūralaus grožio. Mašinų ir bendrai judėjimo triukšmas — kurtinantis ir nesibaigiantis. Po aštuonių mėnesių čia vėl išgirdau gąsdinančias ambulanso mašinų ir policijos sirenas — kasdenis reiškiny: žmonių nuo vienas kito žuvinimas ant kelių. Iki Teherano aš nesu mačiusi nė vieno kelių nelaimingo atsitikimo, gi Teherane mačiau daugiau nei vieną kasdien. Kartais aš net bijodavau išeiti iš savo viešbučio kambario stebėti išorinį pasaulį. Iranas tik per paskutiniuosius dešimt metų tapo taip pavergtas šioms moderniškoms atmainoms. Tai dabartinis Persijos kara-

lius, kuris jau 25 metus valdo šį kraštą, yra atsakingas dėl šio "progreso". Iš tikro progresas yra geras reiškinys, bet kai žmonės tampa pinigų mašinomis, kada tas pinigas nesusilaikomai leidžiamas, pamaži pinigai tapo valdovu, ir žmonės pamato, kad jie niekam kitam netenka laiko.

Isafanas yra taip pat modernus, bet su parkais, su sodais, mažesnis judėjimas ir mažiau triukšmo, daug gražios architektūros — persiško stiliaus, daugelis islamiškų šventyklų (kai kurios 1500 metų senumo). Jos atnaujinamos ir gražiai prižiūrimos, žmonės draugiški. Ir nors, deja, žmonių nedaugelis kalba angliškai, bet vis tik susidraugavome su keliais, kurie daug mums pagelbėjo ir buvo tikrai vaišingi.

Čia, Meshad'e, yra taip pat daug kas įdomaus. Gatvės gyvos ir judrios nuo paprastų žmonių: vaisių pardavėjų, smulkių prekių prekiautojų, arčiau miesto esančių kaimečių gyventojų. Kai kurie žmonės yra apsirėnę savo tradiciniais tautiniais rūbais. Rinka tiesiog banguoja įvairiausiomis spalvomis ir rankų darbo dirbiniais: kilimais, medžiagomis, bronziniais indais, brangenybėmis — viskas persiško stiliaus. Shiraz yra istoriškai garsus su savo "Persepoliu", kuris susidaro vien iš senųjų bažnyčių griuvėsių, karališkųjų rūmų ir antkapių. Jų amžius grįžta į 400 ar 500 B. C., kada valdė Darius Didysis ir jo sūnus Xerxes. Čia aš prisiminiau ir savo meno studijas apie šią architektūrą ir dabar man net keista visa tai matyti savo akimi, paliesti rankomis, vaikštinėti tarp tų tūkstantmečių griuvėsių. Tuometinei statybai jokia kita medžiaga nebuvo naudojama — vien tik akmuo, gal šiek tiek medžio ar plytų, tačiau dabar to jau nerandama — riogso vien tik didžiuliai, masyvūs akmenys, ant kurių išlikę išpjaustytos įvairiausios figūros — graikų stiliaus ir motyvų su babiloniškais užrašais. Visa tai bandau užfiksuoti fotografijose.

Čia naktys nepaprastai ramios. Ir dabar, kai rašau šį laišką, lauke mirtina tyla, tik pilnatis mėnulis saugo miegantį miestą. Nors dienos dar šiltos, bet naktys greitai eina šaltyn.

Parašysiu dar ir daugiau apie persiškąjį meną, kuris yra labai romantiškas, net poetiškas. Apie 10 ar 11 šimt. visa Persija buvo labai romantiška, kūrė daug poezijos. Omar Khyan buvo vienas iš tuometinių garsiausių poetų. Turiu jo poezijos knygelę.

1973.XI.10.

Mes vėl sugrįžome į Teheraną. Ir kaip staigiai oras pasikeitė, kaip šalta! Vietiniai žmonės sako, kad tai 30 metų, kai tokio šalčio nebuvo šiuo metų laiku. Negalėjau atsispirti nenusipirkus avies kailio palatą — labai tankios vilnos, ilgą ir šiltą. Mano senasis palatas dabar čia per šaltas.

Mes būsime Teherane dar kelias dienas, o paskui traukiniu vyksime į Istanbulą. Tai bus apie trys dienos kelio-

nės. Šiame šaltame ore nėra dar kur nors sustoti tarp Teherano ir Istambulo. Juo labiau, kad visas gamtovaizdis — beveik tik dykuma. Be to, pranešama apie didelius sniego kritulius. Pamatysiu ir aš sniegą . . .

Po trejų metų

Mes dar kartą atvykome į Afganistaną. Sunku aprašyti visą patirtį šiame krašte, bet iš tikro tai buvo man labai įdomus visas čia praleistas mėnuo.

Kaip jau buvome suplanavę Herate, keliavome per siaurinę Afganistaną — per kalnus, dykumą, smėlį. Nors gamta nekultivuota, bet didinga. Žmonės čia labai maišytos rasės, susiskirstę į įvairias gentis, įvairių charakterių, o jų visų veidai — saulės įdeginti, vėjų ir smėlio suraižyti. Beveik visą kelią nomadai keliavo su savo kupranugariais ir visu turtu į pietus, kur šilčiau. Grįsti keliai šioje aplinkoje neegzistuoja. Tik kartais pasitaiko koks takelis ar smėliu vėjo užneštos provėzos. Bet vairuotojas žino savo kelią. Mūsų mažas sunkvežimis buvo beveik atviras, tik šiek tiek pridengtas brezentu ties galvomis, taip kad mes buvome apkloti smėliu ir su savo bendrakeleiviais afganistaniečiais buvome susispaudę viens prie kito. Nuo Harato iki Maimana kelionė truko dvi dienas. Pasižiūrėjus į žemėlapią neatrodo, kad tai būtų didelis nuotolis, bet dėl kelionės nepatogumų — taip yra. Maimanas yra įdomus tuo, kad yra dar "neapgadytas" turistų, vietinių gyventojų tavimi nepaprastai domisi. Mes buvome vienos mergaitės pakviesti į jos namus išgerti arbatos ir buvome labai nuoširdžiai sutikti. Išvykstant mergaitė man padovanojo jos pačios išsiuvinėtą krepšėlį.

Labai įdomus Centrinis Afganistanas — Bandi-a-Mir. Tai maži kaimeliai stebuklingai gražioje aplinkoje. Bandi-a-Mir yra garsus savo penkiais ežerais. Kiekvienas iš jų plaukia stačiai į stepes. Ežerų spalvos kaiteliosi nuo giliai mėlynos į žalią ir šviesiai violetinę. Afganistaniečiai tiki, kad ežerų vandenys turi gydomosios galios, bet ežerai kartu laikomi šventais, neliečiami ir dėl to nepranda savo amžinojo grožio. Juos galima pavadinti vienu iš septynių pasaulio stebuklų.

Bendrai Centriniam Afganistanui — Bandi-a-Mari gyvenimas labai natūralus, ūkiai primityvūs gamtos gražume, jų šalis ir ūkiai neapgadinti technologijos išradimų, žmonių gyvenimas dar vis taip tampriai surištas su gamta, koks jis buvo prieš tūkstančius metų.

1976.IX.29.

Afganistanas buvo viena iš mūsų kelionių įdomiausių vietų. Prisimenant Kabulą, tai jis yra per mažas vadinti didmiesčiu. Malonu jame pavaikštinėti. Dabar, po trejų metų, jis jau daug švaresnis, kiek sumodernintas. Atmosfera jauki ir rami. Senoji miesto dalis yra daugiau prisikimšusi žmonėmis, labai judri, prekyba vyksta gatvėse, pilna visur prekyviečių. Tai liekana senesnių laikų.

Šv. Tėvas Jonas - Paulius II apdovanojo nusipelnčius krikščionybės idealų skleidėjus

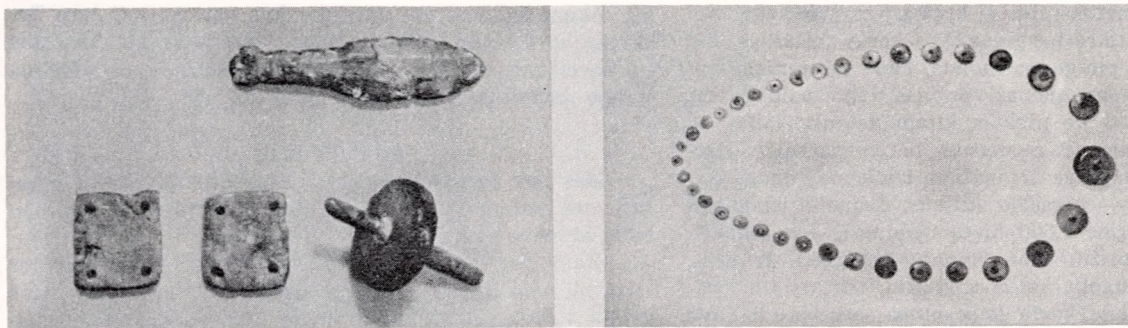
☆☆☆

DR. ONA GRAJAUSKAITĖ - GUSTAINIENĖ

☆☆☆

"Bene Merenti" medalio gavimo proga sveikina —

"MOTERS" ŽURNALO REDAKTORĖ, ADMINISTRATORĖ
IR BENDRADARBĖS

V-VIII A.
GINTARO
IŠDIRBINIAI

GINTARAS — LIETUVOS BRANGAKMENIS

AVA SAUDARGIENĖ

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

II

GINTARO KILMĖ

Kietas ažuolas obuolius auksinius
nokina,
Alksnis narcizais žydi;
O tamarisko žievė gintaro ašaras lieja.
(Virgilijus)

Kas gi tas Lietuvos brangakmenis poetų apdainuotas, legendų ir prietarų apsuptas, moterų papuošalas, vaistas ir talismanas? Astronomų Zodiakaus Liūto ženklų pažymėtas? Kėlės nuostabą mokslininkų ir filosofų? Kodėl gabaliukas su užkonservuotu vabzdeliu, ar mažutis žmogaus formos amuletas buvo brangesnis už stiprų vergą? Iš kur jis? Kaip atsiradęs?

Viskas rodė į Baltijos jūrą, kur legenderinėje Dinnistano (Laumių) karalystėje, ant gintaro uolos, Tauro atnešto ir pamesto tarp Neringos, Klaipėdos ir Šventosios, stovėjęs Amberabad miestas, kur jūros dugne stovėję deivės Jūratės gintariniai rūmai.

Prie Šventosios gyvenęs jaunas Kastytis, visų žvejų narsiausias. Jis nepaisęs audrų nei vėjų, plaukęs žvejoti į giliausius vandenius. Supykusi Baltijos Jūratė pasiuntė undines išpėti Kastytį, kad negaudytų jos žuvų. Bet Kastytis nepabūgo, draudimo nepaklausė. Tada pati Jūratė, nuvyko žvejį išpėti. Bet išvydusi Kastytį susižavėjo jo žemišku grožiu ir pamilo. Laimingi Jūratė ir Kastytis, nepaisydami dievų rustybės, apsigyveno gintariniuose rūmuose. Didžiai supyko Perkūnas, kad deivė pamilo žemės sūnų, paleido žaibą, sudaužė gintaro rūmus, Kastyčio lavoną išmetė į krantą prie Švento-

sios, o Jūratę grandinėmis sukaustytą prirakino prie sugriautų rūmų jūros gilumoje. Rūstūs vėjai, seni žmonės pasakoja, atneša Jūratės raudą, o įtūžusios bangos barsto krantą sudaužytų rūmų gintarais. Kastytį laumės pagavo ir palaidojo ant Šventosios kranto. (Užrašyta L. A. Jucevičiaus)

Kai kurie klasikinės Graikijos rašytojai manė, kad gintaras — tai medžių ašaros. Demonstratus tvirtino, kad tai sukiėtėjęs lūšio (Lynx) šlapumas, baltas patelės, rudas patino. Sudines manymu, gintaras — tai Etrurijoje augančio lūšio medžio sakai. Gi Sotacus tvirtinęs, kad gintaras atsiradęs iš tam tikrų, Britanijoje randamų akmenų. Arčiausia tiesos buvęs Pytheas 4 a. pr. Kr. Jo manymu, gintaras Šiaurės jūros bangų išplaunamas. Tam pritarė Nicias: „Gintaras tai žemės prakaitas, vandens nuneštas į jūrą ir sukiėtėjęs bangų išmetamas į krantą.“

Plinius 70 m. pr. Kr. išvardinęs rašytojus, kurie gintarą priskyrė ašaroms tuopos ar kedro, augusio Baltijos jūros saloje; stebėjosi Sofokliu: „Tas tragiškas poetas tvirtina, kad gintaras tai meleangridų, tolimo Azijos krašto paukščių ašaros, kurie sykį per metus skrenda į legendarinę Seritą, ar Oserietą (Oesel) salą Šiaurės jūroje, Graikijos didvyrio Meleager kapo apraudoti.“

Išnagrinėjęs kitų teorijas, Plinius toliau rašo: „Be abejonės, gintaras Šiaurės jūros produktas, germanų (Senųjų Prūsų) glessum vadinamas. Romėnas Cesar Germanicus, šiaurės ekspedicijoms vadas, dėl to ir vieną Šiaurės jūros salą pavadinęs Gleasaria, nors barbarai (Prūsai) ją vadinę Austervia. Gintaras išteka iš ten augan-

čių pušų šerdis; karščio, šalčio ir jūros vandens poveikyje sukiėtėjęs, potvynių nuneštas į jūrą, bangų atgal atmetas į krantą . . . Jau mūsų protėviai žinojo, kad tai sukiėtėję madžių sakai. Dėl to ir vadino sakai — succinum.“

Moderniškų mokslininkų tyrimai patvirtino Pliniaus teoriją. Gintaras susiformavęs Baltijos pakrantėse prieš 50-60 milijonų metų.

Eoceno ir Mioceno perioduose šiaurės Europoje ir Arktikoje buvęs tropinis klimatas. Lietuva, Latvija ir Estija, Skandinavija ir šiaurės Vokietija buvo apaugusios vadinamais gintaro miškais, pinus succinifora. Augo ažuolai, maumedžiai, kaštanai, kadugiai, alyvos, sandalas, saquaia, cinamonas, lauras, kamelija, kiparisas, datulė, oleandras, magnolija. Kai kurie šių medžių auga ir dabar Formozoje, Japonijoje ir Kinijoje; jų giminaičiai randami Azijoje, Australijoje, Afrikoje, Teksase ir Kalifornijoje. Gintaro miškuose labiausiai buvo paplitusios pušys, eglės ir tujos — pinus Silvatika, pinus Baltika, pinus Banksia, pinus Cembrifilia ir pinus Englari, bendru vardu pinus succinitus. Tai jiems priskiriami gintaro sakai.

Klimato pasikeitimas vyko pamažu. Palaipsniui krito temperatūra, miškus padengė ledynai, kurie slinkdami nešė akmenis, dirvožemį ir spygliuočių sakus. Ledų masei slenkant, vandens pasitraukė, susiformavo nauji žemynai ir jūros. Dirvožemį su gintaro sakais vandenys sunešė ir sukrovė prie Sembos ir Lietuvos.

Šis Oligoceno periodo glaukonitinio smėlio dirvožemis, turtingas gintaru, vadinamas „mėlynoji žemė“.

Nustatyti medžių rūšį, iš kurių varvėjo gintaro sakai, tuo pačiu žemės evoliucijos eigą, padėjo gintare užkonservuotos detalės: šakelės, spygliai, žiedai, žievių pluoštai, žiedų dulkės, grybelių, uogų ir paparčių nuotrupos, vabzdžiai ir jų šanariai, išgulę milijonus metų gintariname krašte.

Sistemiškai gintarą pradėjęs tirti James Hartmann 1677 m.; dukart apsilankęs Pabaltijoje, surinkęs ir surašęs kas buvo žinoma apie gintarą. 19 a. pradžioje Berlyno akademijos gamtininkai Brendt ir Geoppert susistematizavo gintare rastas 163 augalines liekanas, 174 rūšis musių, skruzdžių ir kandžių, 73 rūšis vorų ir didelį skaičių šimtakojų, kurie, bandydami pasprukti iš sakų, grimzdo giliau ir giliau. Kaikurie paliko sparnelius, kojėles, kiti vien kojų pėdsakus.

Karaliaučiaus instituto profesorius Klebs (1850-1911) sudarė papildomą užkonservuotų gyvių sąrašą, į kurį įėjo cikados, šimtakojai, sraigės, skruzdės, lervos, auslindės, tarakonai, drugiai, bitės, širšės, sliekai, driežai, gyvatės, varlės. Daugelis jo minimų pavyzdžių jau išnykę, kaip ir mikrobai, kurių manoma buvus gintare.

Senieji Prūsai vadino jį gleše. Į kryžiuočių sunaikintų sembų žemę prie Baltijos jūros ištremti sūduviai davė jam vardą gentars. Šimtą metų Sembia buvo vadinama Sūduva; sūduviai rinkę gintarą, kaip prieš juos sembai, kalbėję savo kalba, stabmeldiškai laikėsi protėvių papročių; atskirti nuo savo kamieno suvokietėjo. Brangiam mineralui duotas vardas neišnyko, jį perėmė lietuviai. Sakus, kuriems kito vardo neturėjo, ėmė vadinti gintaras. Iš lietuvių gintaro vardą perėmė slavai.

Sovietų etimologai neigia žodžio gintaras lietuvišką kilmę. Tik vienas kitas, neminėdamas jo kilmės, pripažįsta, kad šį žodį slavai pasiskolino.

Graikai, pažinę gintaro magnetinę savybę, pavadino jį elektronas. Tacitus vadinęs prūsišku vardu — glesum Borusico, Prūsų gintaras. Hebrajai jį vadino gešmal (Ghashmal); kiti rytiečiai — esmar; asiriečiai — molis. Vokiečiai vadina Bernstein, de-gantis akmuo; vengrai — gyantar; latviai dzintars. Plačiai priimtas arabiškas anbar, kurį ispanai pakeitė į ambar, prancūzai į ambre, anglai į amber. Egiptiečių vardas gintarui, kurį gaudavo iš Prūsų, buvo sakal. Tyrinėtojai tai sutapatina su lietuvišku sakai, seniausiu gintaro pavadinimu. Vardo indentiškumą liudija Pabaltėje užsilikę vietovardžiai: Sakastina (Sakų lyguma netoli Liepojos) ir Saka-

osta (Sakų uostas netoli Karaliaučiaus).

Chemiškas gintaro vardas succinitas, lotyniškai succu — sakai. Succinitas, lotyniškai succus — sakai. Succinibonų grupei kartu su deimantu, kurio kietumas pagal Friedricho Mohs skalę — 10, o gintaro — 2,5. Gintaro cheminis sąstatas: karbonai — 78.96%; hydrogenas — 10.51%, oksigenas — 10.52%; likusi dalis — siera ir organinės liekanos. Lyginamasis svoris — 1.08, tai truputį sunkesnis už vandenį. Šviesos spindulių lūžis — 1.54; trinamas išelektrina negatyviai, geras izoliatorius; sunkiai praleidžia šilumą. Vandenyje netirpsta, kaitinamas iki 200-290° C dalinai ištirpsta alkoholyje, etere, chloroforme ir sieros rūkštyje. Lėto kaitinimo ir distiliacijos būdu gaunama brangi gintaro rūkštis ir gintaro alyva. Pagal gintaro rūkšties kiekį nustatoma gintaro vertė. Vertingiausias ir brangiausias Baltijos gintaras su 3-8% gintarinės rūkšties. Deginamas gintaras skleidžia geltoną liepsną su žaliais ir mėlynais atspalviais ir aitrų aromatą; sumaišytas su amonia suskystėja balkšva mase, formacijoje vadinama Eau de Luce. Prityrę specialistai moka gintarą praskaidrinti, suminkštinti, nudažyti. Jau

klasikinėje Graikijoje buvo žinomas purpurinis gintaras. Kiniečiai, panaudodami rūkštis ir dujas, sugeba išgauti nuostabų gintaro skaidrumą ir atspalvių įvairumą. Uniforminiai vieno dydžio ir spalvos karoliai yra menkaverčiai. Tikras gintaras, kaip opalas, nėra uniforminis, fabrike nepagaminamas. Tai Baltijos jūros dovana prūsams ir žemaičiams.

Gintaras skirstomas į skaidrų ir blankų. Kuo skaidresnis, tuo jis grynėsnis. Blankus debesuotumas priklauso nuo organinių priemaišų, tamsumas nuo geležies ir sieros. Taip vadinamas mėlynasis, arba juodasis gintaras tamsumą gavęs nuo kalkių. Debesuotas gintaras yra trapus, žiūrint per mikroskopą atrodo kaip kempinė. Tai sakuose palikęs oro ir vėliau išgaravusio oro ir vandens mikroskopinės tuštumos. Tam tikrais atvejais ant seno sakų sluoksnio sugulęs naujas palikęs molekulių plyšelių voratinklį. Taip pat prileidžiama, kad tropinės saulės kaitroje sukiėtėje sakai galėję ištirpti ir vėl nutekėti, surinkdami minutines dalelytes ir svetimos medžiagos. Blankus, į dramblio kaulą panašus gintaras, osseous, labai vertinamas Afrikoje.

(Bus daugiau)

• K N Y G O S

NOVALIS — HIMNAS NAKČIAI

IZOLDA I. POŽELAITE-DAVIS

Malonu paimti šią knygą į rankas. Popierius geros kokybės. Rimtas, didokas šriftas santūriai pabrėžia skoningą knygospausdinimo kompoziciją. Juodi, kieti viršeliai ir sidabrinės raidės, kaip mėnulio spinduliai, derinasi su turinio tematika. Šešios iliustracijos, ne šiaip sau gražus priedas, bet grafikės Ados Korsakaitės-Sutkuvienės gilaus įsijautimo išdava. Jos reikšmingai akcentuoja svarbiausius himnų motyvus: septynšakę žvakidę, mėlynąją gėlę ir t.t. Bibliografija — gan išsami. Vertėjas betgi nepamini Paul Kluckhohn ir Richard Samuel leidinio: "Novalis — Schriften", kurio įvade yra išsamiai ir kruopščiai išanalizuota autoriaus kūryba, jo asmenybė, polėkiai ir siekimai.

Tačiau dar didesnę malonumą su-

teikia vertimo skaitymas. Bet gal "vertimas" yra netikslus žodis ir per menkas apibūdinimas. A. Tyruolis ne tik tiksliai perdavė prasmę, bet jis ir stebuklingai moka pagauti originalo eilučių ritmą, paskutiniųjų skiemenų sąskambį — net ir žodžiai, palyginimai, metaforos ir epitetai yra vaizdūs atitikmenys. Tai liudija, kad ir XV Dvasinės Giesmės vertimas:

Ich sehe dich in tausend Bildern
Maria, lieblich ausgedrueckt,
Doch keins von allen kann dich
schildern,
Wie meine Seele dich erblickt.

Paveikslų tūkstančiuos regėjau
Tave, Marija, aš, tačiau
Kas tokią atvaizduot galėjo,
Kaip mano sielą pamačiau?

Kaip matome, giliai suvokęs ir apvaldęs jaunojo poeto mintis ir techniką, A. Tyruolis gyvai atkuria jo giesmę lietuvių kalba.

Gaila vis dėlto, kad šiaip gerame įvade vokiečių rašytojų pavardės yra sulietuvinamos, pvz. Šileris. Atsiranda netgi ir tipografinių klaidų, pvz. 12-tame puslapyje yra atspausdinta "Walteriu von Vogelweide", o turėtų būti "Walther von der Vogelweide". Lietuvoje rusų, sovietišku respublikų ir tarptautinės pavardės yra iškreipiamos iki absurdiškumo, pvz. Viktoras Gorbatka, Fam Tuanas, Žanas Anujis (Jean Anouilh), Džonas Čiveris (John Cheever). Iškraipymo tikslas yra asimilacijos paspartinimas. Mums nevertėtų jų pavyzdžiu sekti. Juk kiekvienas kultūringas lietuvis žino, kas buvo Friedrich von Schiller.

Šita maža pastebėlė yra vienintelė kritika, kurią galima vertėjui primesti. Gal kas norės iškelti kai kurių žodžių prasmės neaiškumą, kaip pvz. "lygstama", ar turima galvoje "reliatyvu" ar "sąlyginis"? Man asmeniškai nesudarė įspūdžio žodis "jautulingas". Taip pat birželio mėnesio 12, 13-tos dienos ištraukoje nustebino sakiny: "... Kaip dėl to galiu būti drungnas ir šaltas ...". Ar negeriau būtų išversti "abejingas", "kiek abejingas"?

Aplamai paėmus, A. Tyruolio išversti šeši "Himnai Nakčiai", šešios "Dvasinės Giesmės" ir žiupsnelis autoriaus Friedrich von Hardenberg-Novalis dienoraščio ištraukų yra svarus indėlis tarptautinės romantinės ir grožinės literatūros lietuvių kalboje.

NOVALIS "Himnai Nakčiai". Vertė Alfonsas Tyruolis. Iliustravo: Ada Korsakaitė-Sutkuvienė. M. Morkūno spaustuvė, Chicago, 1979 m.

☆ ☆ ☆

Prof. dr. E. Tumienė, lyginamosios pasaulio literatūros Kalifornijos universitete — Fullerton'e sėkminga ir mėgiama profesorė, 1980 m. gegužės 31 d. buvo universiteto mokslo metų iškilmingo užbaigimo "ceremonial — meisterė"; toms pareigoms parenkami tik iškilūs, nusipelnę asmenys, nes tai — garbės pareigos. Prof. dr. Elena Valiūtė-Tumienė tas pareigas gražiai atliko; jos žodis "Moment of Suspuration" susilaukė šiltų atsiliepimų.

• MOTERYS PASAULYJE

DR. ONA GUSTAINIENĖ
pasipuošusi
"Bene Merenti"
medaliu

Popiežius Jonas-Paulius II apdovanojo pažymėjimo ženklais — medaliais krikščioniškosios šviesos ukytojus — jaunimo auklėtojus ir nusipelnčius r. katalikų religinės bendruomenės veikėjus. Šiais metais buvo pažymėti 39 įvairių tautybių asmenys. Iškilmės vyko Toronto Šv. Mykolo katedroje, kuriose dalyvavo ir medalius įteikė kardinolas G. E. Carter: dr. Onai Gustainienei — medali "Bene Merenti" ir dr. Juozui Sungailai — kryžių "Pro Ecclesia et Pontifice".

Julia Mack — nusipelnusi Amerikos lietuvių moterų veikėja ir dabartinė A. L. R. K. Moterų Sąjungos centro valdybos pirmininkė. Ji ilgus metus dirbo kaip diplomuota gail. sesuo, eidama ligoninės vyr. sesers pareigas. Ji plačiai reikšėsi amerikietiškoje socialinėje, politinėje ir kultūrinėje veikloje. Mack šeimai priklausė ir jie administravo įvairias rekreacijos įstaigas. Julia Mack yra nusipelnusi lietuvių visuomenės veikėja. Jos dėka buvo įsteigtas pirmasis išvietintų pabėgėlių pagalbos komitetas Worcester, Mass., ir t.t. Ji visas savo jėgas skiria lietuviškai kultūrinei, visuomenei ir organizacinei veiklai. 1955 m. 26-me A.L.R.K. S-gos seime už nuopelnus Julia Mack buvo pakelta į garbės narses.

BIRUTĖ ČIAKAITĖ-VILUTIENĖ

“Aš visuomet norėjau patekti į sveikatos apsaugos profesiją, bet buvau užsiėmusi šeimos reikalais, ypač dviejų sūnų auginimu ir mokslinimu. Kai jie užaugo ir patys pradėjo gyventi savarankiškai, aš nenorėjau likti tik šeimininke ir žiūrėjau į gyvenimo ateitį”, rašė 1978 m. gegužės mėn. Purdue Universiteto biuletenis iš pasikalbėjimo su diplomante Birute Vilutiene.

Birutė Čiakaitė-Vilutienė gimė Lietuvoje, Šiaulių apskr., Meškuičių valsčiaus viršaičių Antano ir Emilijos Čiakų šeimoje. Savo mokslus pradėjo Šiaulių mergaičių gimnazijoje. Užėjus karui, visa šeima pasitraukė į Vokietiją, vėliau į Angliją, kur Birutė sukūrė šeimą su Antanu Vilučiu, žinomu šachmatininku ir kūno kultūros mokytoju. 1952 m. Vilučių šeima atvyko į Ameriką, įsikūrė East Chicagoje ir išaugino du sūnus — Vidmantą, teisių daktarą, ir Edmundą.

Be pareigų šeimoje, užsimojimu studijomis, ji surado laiko ir visuomeniniam darbui. Visą laiką priklausė East Chicagos apylinkės lietuviškoms organizacijoms ir darbavosi jų valdybose bei komitetuose. Šiuo metu yra Lake aps. Indiana ALTos skyriaus sekretorė ir korespondentė.

1973 m. Birutė įstojo į Purdue Universitetą, biologijos skyrių, ir po penkerių metų studijų apvainikavo savo darbus biologijos bakalaure diplomu. Vėliau iš 200 kandidatų tik 11 buvo priimta į Šv. Margaritos Medicinos Technologijos mokyklą. Ji buvo priimtųjų tarpe.

Purdue Universitete žinių biuras, atsižvelgdamas į Birutės gabumus (distinguished student) ir pasiryžimą, parinko ją kaip pavyzdį iš 1978 metais baigusių studentų. Tada jos gyvenimo istorija, darbai ir laimėjimai buvo plačiai aprašyti Šiaurės Indijos laikraščiuose.

1979 m. rudenį sėkmingai baigė Šv. Margaritos Medicinos Technologijos

mokyklą ir minėtos mokyklos lektorai — daktarai išrinko Birutę “Outstanding Student of 1979”. Per mokslo užbaigimo ceremonijas buvo įteiktas jai pažymėjimas, ir jos vardas liko įamžintas tarp atsižymėjusių ir tą mokyklą baigusiųjų studentų. Gavusi pasiūlymus darbui net iš keturių apylinkės ligoninių, pasirinko Šv. Margaritos ligoninės laboratoriją, kur dirba atsakingą darbą hematologijos skyriuje. Be savo pareigų, ji jau pradėjo dėstyti kraujo krekėjimo tyrimų principus medicinos technologijos studentams.

Birutė yra viena iš tų pasižymėjusių moterų, kuri surado laiko šeimai, visuomeniniam gyvenimui, studijoms ir atsiėkė savo tikslą su puikiais rezultatais.

ELENOS GIMBUTIENĖS PARODOS

Diplomuota agronomė, baigusi Agronomijos Institutą Maskvoje, Elena Karosaitė-Gimbutienė, grįžusi po I p. karo į Lietuvą, ilgus metus dirbo Fredos Sodininkystės mokykloje, kurios vedėjas buvo agronomas J. Špokevičius. Rusų bolševikų invazijai prasiėjęs, E. Gimbutienė išsikėlė į Vilnių ir ten taip pat dirbo sodininkystėje.

Pasiekusi JAV-bes, ji gyveno ilgą laiką prie sūnaus ir marčios, jaunų

Gimbutų šeimos, ir augino tris puikias dukraitės. Senatvėje ji persikėlė pas savo dukterį Aldoną — našlę ir gyveno Kalifornijoje. Dabar ji savo ramias dienas atiduoda naujai išrastam meno darbui. Ji ruošia iš natūralių, nedažytų vandenyno kriauklių įvairiausius paveikslus-natiurmortus. Ruošia parodas, o jų turėjo nemažai. Gražūs eksponatai turėjo pasisekimą: gana daug jų parduota. Paskutinėje parodoje pasisekimas paskatino ją daugiau tų kruopščių dalykėlių gaminti.

J. Nr.

E. Gimbutienė
su savo
kriauklių
kūryba

Amerikos Lietuvių R. Katalikių Moterų S-gos centro valdyba, sėdi iš k.: finansų globėja Maryann Mineiko, I-ji vic. pirm. Genovaitė Kaneb, pirmininkė Julia Mack, II-ji vic. pirm. ir "Moterų Dirvos" redaktorė Dale Durray; stovi, iš k.: sekretorė Marilyn Harding, finansų globėja Viktorija Leone, išdininkė Mary Druktainis

Dail. Snaigė
Valiūnaitė-Šileikienė
Paryžiuje

Snaigė Valiūnaitė-Šileikienė gimė Toronte, Kanadoje, 1955 m. gruodžio mėn. 24 d. Pradžios mokyklą ir gimnaziją baigė Toronte. Daug piešė jau vaikystėje. 1974 m. išstojo į Toronto un-tą, kuriame studijavo anglų literatūrą ir meną (fine arts). Tuo pačiu laiku pradėjo domėtis grafika ir lankė Telesforo Valiaus grafikos klasę. T. Valiaus intelektualinė disciplina ir grafikos stilius jai padarė didelę įtaką. Jos žodžiais: "Tapyboje ar piešinyje dailininkas gali savo kūrinį vis keisti. Pridėti, atimti - sunku nustatyti užbaigimo momentą. Grafika tuo atžvilgiu skiriasi: kai darbas išeina iš presos, jau negalima jo pakeisti, nebent turi grįžti prie pirmosios kūrinio stadijos — plokštės."

Baigus un-tą, Snaigė savo pirmąsias planas mokytojauti pakeitė. Nutarė toliau gilintis mene ir 1977 m. pavasarį išvyko į Ecole des Beaux Arts Paryžiu.

Paryžius kosmopolitinis centras — žmonių masė, nauja kalba, lengvai prieinami meno ir architektūros šedevrai . . . viskas padarė didelį įspūdį ir įtaką jos darbams. Studijuodama Paryžiuje, Snaigė (taip ji pasirašo ant savo darbų) dalyvavo keliose parodose.

Grįžusi Torontan 1979 m. rudenį, pradėjo dirbti su savo broliu serigrafijos srityje. Ji domisi ir emalio technika. Šios srities darbus ji buvo išstaičiusi "Parlament Gallery". Vis dėlto grafikos sritis jai yra svarbiausia. Įsijungė į grafikų sąjungą — "Open studio" Toronte. Šiuo metu ji dirba naują seriją grafikos darbų ir projektuoja išleisti (kartu su savo kolegomis iš "Open studio") riboto skaičiaus grafikos darbų rinkinį — knygą.

Snaigė dar jauna menininkė, bet jau matyti jos atsiekimai mene. Bus įdomu sekti jos darbus ateityje.

A.A. Uršulė I. Jokubauskaitė-Daukantienė (1894-1980)

U. Daukantienė išėivijos moterų visuomeninėje veikloje ir lietuviškoje spaudoje pradėjo reikštis jau nuo 1913

metų. Jos ir dar kelių pasišventusių moterų dėka buvo įkurta A.L.R.K. Moterų S-ga, kuriai ji pradžioje vadovavo ir ėjo įvairias pareigas. Dirbdama spaudos darbu, ji įsteigė moterų skyrius "Drauge" ir "Darbininke". Ji buvo pirmoji "Moterų Dirvos" redaktorė ir sąjungos literatūrinės komisijos narė. U. Daukantiene, savo gyvenimą pašventusi visuomeniškai veiklai, moterų labai dirbo iki savo gyvenimo pabaigos, palikusi didelį įnašą išeivijos istorijoje.

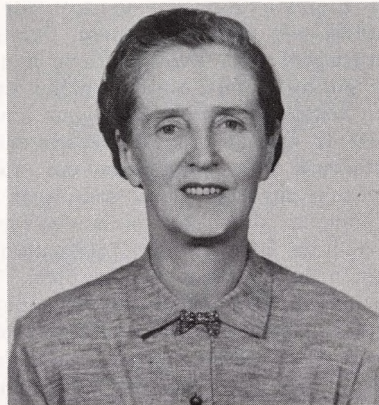
ŠVIESIAM ATMINIMUI

A.A. ALINOS SKLERIENĖS

Vėl išaugo naujas kapas ir vėl brangus mums žmogus atsiskyrė su šiuo pasauliu.

1980 m. rugsėjo 3 d. mirė Alina Sklierienė-Kuprevičiūtė, pulkininko Alfonso žmona-našlė. Jau iš pat jaunystės mūsų draugystė tęsėsi per visą gyvenimą iki paskutinės valandos, kuri perskyrė mus amžinai šioje žemėje. Alina, arba Alė, kaip jos artimieji ją vadino, išaugo dr. Mykolo Kuprevičiaus šeimoje, kaip vienintelė duktė tarpe savo trijų brolių. Jos tėvas, dr. Kuprevičius, už politinę veiklą, ypač už slaptos literatūros iš M. Lietuvos platinimą, buvo ištremtas iš Lietuvos, kaip ir daugelis kitų inteligentų, ir paskirtas gydytoju Simbirskio gub. tarp čuvašų ir vėliau vyr. gydytoju Samaros ligoninėje. Tik po 1905 metų revoliucijos dr. Kuprevičius su šeima grįžo Lietuvon. Savo politinės veiklos neapleido, vėl buvo suimtas, tardomas, bet išteisintas ir paskirtas į Biržų ligoninę vedėju. Aplinkui ji susibūrė visa Biržų lietuviška inteligentija. Jis suorganizavo dramos ir dainos "Lyra" draugiją. Muzikas S. Simkus, tada dar jaunas studentas, organizavo bažnytinį choras, kuriuos kunigas, Lietuvos ev. reformatų bažnyčios gen. superintendantas, profesorius dr. Povilas Jakubėnas, stebėjo ir nuoširdžiai skatino. Tokioji tad lietuviškoji dvasioj, muzikalinė, meniškoje atmosferoje, augo ir vystėsi Kuprevičių vaikai. Mūdiejų draugystė prasidėjo dar prieš stojimą į Šiaulių gimnaziją. Kaip šiandien atsimenu, Alė su savo motina atvažiavo pas mus su vizitu. Abi mamos šnekučiavosi tarp savęs, o mes abi, įsikibusios mamų sijos, stebėjome viena kitą. Atrodo, kad susižiūrėjome, nes paėmėm viena kitą už rankos ir nuėjome su savo keliu. Tas momentas buvo lemiamas mūsų draugystei. Taigi vėliau, kai paaugo-

me ir abi įstojome į 2-ją klasę, dėl susidėjusių aplinkybių Alė laikinai apsigyveno pas mus, "Gubernijos" dvare prie Šiaulių, kur mano tėvas, inž. V. Bielskis, buvo vyriausias įgaliotinis ir reikalų vedėjas grovienės Aleksandros Vasiljevos Zubovienės nuosavybių. Aš buvau labai linksmo būdo ir iškėsdavau daug juokų. Alė, nors ir netriukšmingai, dalyvavo visuose mūsų "samoksluose". Ir jeigu kas nors netikėtai įvykdavo (net ir be mūsų kaltės), sakydavo ir "vėl Valė ir Alė". Mes mokėmės gerai, nežiūrint to, kad turėdavom daug laiko pramogoms. Atėjus žiemai, mūsų džiaugsmams nebuvo galo — nespėdavome pačiužų pakeisti į slides, rogutes. Mūsų mylimas vežikas Kazimieras pririšdavo mūsų rogutes prie savo šlajų ir, užplakęs botagu arkliams, pasileisdavo lėkti snieguotu keliu. Ir kuo greičiau

ALINA SKLERIENĖ

arkliai bėgdavo, tuo linksmiau.

Šiauliuose mes abi lankėm muzikos mokyklą p-lės Kovalskos. Alė, kaip gera mokinė dalyvavo mokyklos koncertuose ir gimnazijos minėjimuose. Po kiek laiko Alės motina su dviem sūnumis, Viktoru ir Liudu, persikėlė į Šiaulius. Ponia Kuprevičienė ir Šiauliuose pilnai dalyvavo visuomeniniame gyvenime. Kartu su p. Venclauskiene ir p. Puidiene (rašytojo Puidos žmona) rengė vaidinimus. Ponia Kuprevičienės butas pasidarė centru visokio jaunimo, veikėjų ir lietuvybei dirbančių. Mums buvo visuomet tenai idomu ir linksmu. 1914 metai buvo lemiami mums visiems. Prasidėjo karas, dr. Kuprevičius buvo mobilizuotas ir paskirtas ordinatorium į karo ligonines: Kaune, Daugpilyje ir Smolenske. Šeima galutinai apsigyveno Smolenske, ir tenai Alė baigė gimnaziją ir muzikos mokyklą. Tenai mirė Alės motina, o tai buvo didelis smūgis, kas labai

paveikė Alės būdai. Greit po to dr. Kuprevičius su visa tremtinių banga grįžo Lietuvon su vaikais, apsigyveno Žagarėje, kur turėjo namą. Tenai kurį laiką Alė mokytojavo gimnazijoje, dėstė lotynų ir lietuvių kalbas. Neilgai pabuvus išvažiavo į Kauną. Tad mes vėl susiejome ir gyvenome kartu. Alė priėmė į konservatoriją, pianino klasę pas muzikę Laumianskienę. 1922 metais ji išteikėjo už tuomet buvusio majoro Alfonso Sklieriaus. Kariškas gyvenimas paprastai yra nepastovus, taip kad jiems reikėjo neretai keisti gyvenimo vietas. Išteikėjusi Alė turėjo palikti konservatoriją, nes negalėjo skirtis su vyru. Per kelerius metus jaunoje Sklierių šeimoje gimė dvi dukterys: Aldona ir Jūratė. Už atžymėjimus tėvynės laisvės kovose Alfonsas gavo sklypą žemės ir pastatė Kėdainiuose patogų namą, užvedė sodą ir daržą. Alė dalyvavo Karininkų Moterų dr-jose, ruošdavo priėmimus ir pati dalyvavo parengimuose kaip pianistė. Buvo visuomet santūri ir savo taktišku elgesiu mokėjo įnešti orumą į visuomeninę veiklą. Į intrigas ir apkalbas stengdavosi neišvelti. Tai buvo svetima jos sielai. Dėl to turėjo pagarbą ir pasitikėjimą tų, kurie su ja santykiavo. Su atėjusia bolševizmo banga iširo šeimos laimė. Pulkininką Alfonsą Sklierių, I-jo artilerijos pulko vadą, išvežė neva tai kursams į Maskvą, ir jis, kaip ir daugelis kitų tuo laiku išvežtųjų, dingo be žinios. Alė liko viena su dukterimis. Gavo darbą gimnazijoje, kur dėstė lotynų ir vokiečių kalbas. Greta to duodavo privačiai muzikos pamokas. Artėjant frontui, paliko Lietuvą ir išvyko Vokietijon su abiem dukterimis. Galiausiai atsidūrė prancūzų zonoje. Karui pasibaigus, emigravo į Kanadą ir visos trys apsigyveno Toronte. Gyvenimas naujam krašte nebuvo lengvas. Reikėjo sunkiai dirbti neįprastą darbą. Nelaimės persekiojo ją ir čia. Vyresniosios dukters vyras, skulptorius V. Raulinaitis iš Klevelando, tragiškai žuvo automobilio katastrofoje. Visus paskutinius 25 metus ji su dukra Jūrate, irgi našlė, ir anūku Algirdu gyveno su mumis, mudviejų su vyru namuose. 1979 metais netikėtai gavo smūgį, buvo paraližuota ir turėjo būti patalpinta "Providens Villa" institute. Dar po kelių pasikartojusių smūgių rugsėjo trečią dieną užbaigė šios žemės kelionę. Palaidota šv. Jono kapinėse Mississaugoje.

Mes mylėjome ją gyvą, nepamirškime jos ir po mirties.

VALERIJA ANYSIENĖ

• Organizacinė veikla

AUSTRALIJOS ADELAIDĖS L. KAT. MOTERŲ D-JOS 20-TIES METŲ SUKAKTIS

Dejuojame ir aimanuojame, kad mes tai lekia pašėlusiu tempu, kad tik atšventus Velykas, tuojpat ir Kalėdos ateina. Tačiau didžioji nelaimė ne metų skrydyje, bet tada, kada į praėjusius metus atsigrįžus nėra į ką nei pačiam pasižiūrėti, nei kitam parodyti. Visiškai kitokia praeitis yra Adelaidės Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos 1980 m. balandžio 26-27 dienomis atšventusių savo veiklos 20-ties metų sukaktį Tiesos ir Meilės tarnyboje. Kilniais darbais įprasmina draugijos praeitis ryškiaspalviais džiaugsmo žiedais prasiskleidė Adelaidėje, giedros saule užliedama lietuvišką parapiją ir visą koloniją.

1980 metų, šeštadienio rytą, IV. 26-tą, lietuviškoji radijo valanda buvo skirta draugijos sukakčiai. Dr-jos pirmininkė T. Gasiūnienė šiltu žodžiu pasveikino nares, katalikiškas organizacijas ir AL Bendruomenę, kviesdama į draugijos džiaugsmą įsijungti visus lietuvius. Sekretorė S. Pusdešrienė jausmingai paskaitė iš lietuviškos poezijos. I. Poželaitė-Davis supažindino su katalikiška moteriška spauda ir kvartetas "Nemuno Dukros" pajvairino programą daina. Tos pačios dienos vakare Šv. Kazimiero bažnyčioje kun.

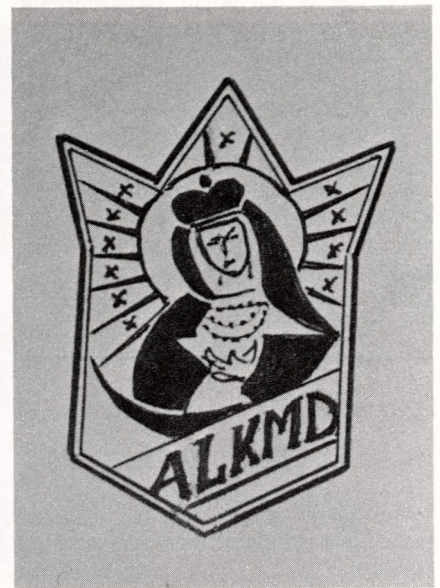
Australijos, Adelaidės Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos Valdyba suruošiusi Dr-jos 20-ties metų veiklos paminėjimo šventę. Iš kairės: Elena Baltutienė, Antanina Jasiūnienė, Jadvyga Janilionienė, Antanina Zakarevičienė, pirmininkė — Teresė Gasiūnienė, Judita Nekrošienė, Saulenė Pusdešrienė. Nuotraukoje nėra Vald. garbės narės Agotos Visockienės

A. Spurgis, MIC, pravedė šventąją Valandą.

Sekmadienį į iškilmingas Mišias Šv. Kazimiero bažnyčioje draugijos narės atėjo organizuotai su savo melsvąja vėliava. Dalyvavo apie 40 moterų, daugumoje tautiniais rūbais pasipuošusios. Įspūdinga buvo eiseną. Šv. Kazimiero bažnytinis choras, vadovaujamas N. Masiulytės-Stapleton, užpildė skliautus nuotaikingomis giesmėmis. Kun. A. Spurgis pasakytame pamokslė išskėlė draugijos reikšmę mūsų lietuviškoje parapijoje. Mišių skaitymus atliko A. Jasiūnienė. Maldose buvo prisiminta mirę draugijos dvasios vadai ir narės. Aukos eisenoje ėjo: A. Baltutytė ir L. Jablonskytė nešė gėlių pintinėles; K. Dičiūnienė ir A. Stepanienė — duoną ir vyną; T. Stasiūnienė — draugijos ženklelius.

Sukaktuviniu džiaugsmu pasidalinimas su artimaisiais įvyko tuoj po Mišių Lietuvių Katalikų Centro salėje suruoštame pobūvyje-vašėse. Šimtui keturiasdešimčiai kviestų svečių ir narių paruošti stalai savo menišku valgių, lėkščių ir gėlių išdėstymu buvo verti ir žymiai didesnio jubiliejaus. Fotografai stalus fotografavo dar prieš svečiams susėdant. Savo skoningais ir išradingais stalų paruošimais draugija jau ne šiandien garsi Adelaidėje. Pobūvį atidarydama dr-jos pirm. T. Gasiūnienė trupame žodyje prisiminė draugijos narių nuosirdumą bei darbštumą ir, dėkodama visiems atsilankiusiems, pakvietė kleboną palaiminti stalą. Kun. A. Spurgis pirmiausia pasveikino draugijos moteris savo ir parapijos tarybos vardu ir įteikė paveiks-

Adelaidės Liet. Kat. Moterų Dr-jos ženklelis, išleistas 20-ties metų veiklai paminėti

lą. Žodį tarė prieš 20 m. Adelaidėje LK Moterų dr-ją įkūrusios K. Dičiūnienė ir A. Stepanienė. Kalbėjo dr-jos vėliavos krikšto motina S. Pusdešrienė, šiltais sakiniiais primindama ir vėliavos tėvą a.a. B. Dičiūną. Draugijos valdybos paruoštą staigmeną atskleidė pirm. T. Gasiūnienė. Tai sukakties proga pagamintas dr-jos ženklelis, kurį pirmininkė prisegė dvasios vadui, dviem dr-jos kūrėjoms, ženklelio projektą paruošusiam Pr. Pusdešriui ir 55-ioms dr-jos narėms. Ženklelis — besistiebiančio aukštyn tulpės žiedo formos, jame dangiškai melsvame fone Aušros Vartų Marija, apačioje raišės A.L.K.M.D. — Adelaidės Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Ženklelis yra įdomus dar ir tuo, kad, kiek yra žinoma, draugija savo ženklelio neturėjo net Lietuvoje. Ar tik šis ženklelis nebus pirmasis draugijos istorijoje? Po vaišių įvyko oficialioji dalis, buvo daug sveikinimų žodžiu ir raštu. Vėliau prasidėjo programa, kurią atliko kanklininkės A. Baltutytė ir L. Jablonskytė, moterų kvartetas vadovaujamas A. Urnevičienės. Sukakties minėjimas praėjo pakilioje nuotaikoje.

Gražiausių linkėjimų puokštės te suteikia Adelaidės Lietuvių Katalikių Moterų Draugijai jėgos ir ryžto ateities darbams. Ant jų krūtininių ženklelyje esanti Aušros Vartų Motinėle telengvina jų žingsnius Tiesos ir Meilės kelyje į save ir artimą — brolių lietuvių ir sesė lietuvių. Ilgiausių metų!

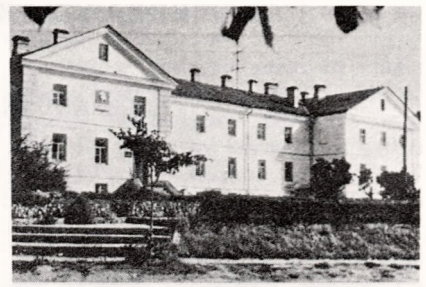
Pr. P.

ANTALIEPTĖS MOKSLO ŽIDINYS

Prieš keturiasdešimt metų buvo uždarytas Antalieptės mokslo židinys, kuriam vadovavo Sv. Jėzaus Širdies kongregacijos moterys. Antalieptė yra ant Šventosios upės kranto, Zarasų aps., apie 5 kilometrus tiesia linija nuo Kauno-Zarasų plento, kuri minima raštuose jau nuo 16 šimtmečio. Iš Zarasų atsikėlę vienuoliai karmelitai pasistatė vienuolyną, 1730-1760 metais pastatyta didinga balta, baroko stiliaus bažnyčia, kuri caro laikais buvo supravoslavinta, bet po I pas. karo katalikams vėl atiduota. Daugumoje gimnazijas, mokyklas, kultūrinius centrus organizavo vyrai, bet Antalieptėje nepriklausomybės pradžioje kultūrinį centrą įsteigė, išlaikė ir tvarkė moterys. Išsilaikyti buvo sunku, apleistos patalpos reikalavo daug remontų ir lėšų, bet Š. J. Š. K. moterys savo ištverme ir sunkiu darbu sukūrė reikšmingą mokslo centrą, kad Lietuvoje antrą tokį sunku buvo rasti. Čia buvo 2-jų metų mergaičių ūkio mokykla, 1924 metais įkūrė 4-rių klasių progimnaziją ir mergaičių amatų mokyklą; jos turėjo taip pat didelę vaikų prieglaudą ir su keliais komplektais pradžios mokyklą. Šios visos mokyklos jau buvo ne parapijinio pobūdžio, bet didelė mokslo parama plačiai apylinkėi, o ypač Zarasų, Utenos ir Rokiškio aps. Antalieptės apylinkės ūkininkai turėjo prastoką žemę ir toli vežti savo vaikus vargu ar būtų galėję, o Antalieptėje baigę 4 klases progimnazijos, vėliau jau dauguma sugebėjo baigti gimnazijas ir net universitetus. Per Antalieptės progimnaziją praėjusių rasime: kunigų, gydytojų, žurnalistų, chemikų, mokytojų, veterinarų ir kt. Jų daug dabar pasisklaidę po platųjį pasaulį: JAV-bes, Kanadą ir net tolimą Australiją. Ypatingai didelis nuopelnas tenka šiai kongregacijai už tai, kad daug mergaičių iš prieglaudos išmoksline. Jos baigdavo tos moterų kongregacijos pradžios mokyklą, o vėliau jų vadovaujamą 4 klasių progimnaziją. Jos būdavo siunčiamos į Kauno tos pačios kongregacijos centro mokytojų seminariją. Taigi, iš Antalieptės prieglaudos daug auklėtinių moterų kongregacijos dėka baigę jų Kauno Širdiečių seminariją ir tapo apdirbtos profesijomis.

Iš Antalieptės mokyklų komplekso: ūkio mokyklos, progimnazijos bei amatų mokyklos didžiausios reikšmės turėjo mergaičių ūkio mokyklą. Į ūkio mokyklą suvažiuodavo ne tik iš kaimų-

ninių aps. mergaitės, bet ir iš Suvalkijos bei Žemaitijos, nes čia be teoretinių ir praktinių žinių dar gaudavo ir gerą išauklėjimą bendrabutyje. Antalieptės žemės ūkio mokykla išleido per nepriklausomybės laikotarpį virš tūkstančio gerai teoretiškai bei praktiškai paruoštų ir patriotiškai išlavintų mergaičių, kurios ištekęsios išaugino pavyzdingas šeimas, o per šeimas jos skleidžia lietuviybę ir dabar gyvenamos įvairiose pasaulio šalyse. Be mokyklų, minėta kongregacija Antalieptėje turėjo apie 50 ha kultūrinį ūkį, kuris buvo pavyzdys modernaus ūkininkavimo plačiai ūkininkų apylinkėi. Be to, aplinkinių apskričių ūkininkus aprūpindavo importuota gyvulių veisline medžiaga. Kalbant apie Antalieptės moterų kongregaciją, reikia pastebėti, kad pas jas parkas-sodas buvo įrengtas neblogiau už žymiųjų Lietuvos kurortų parkus: takai išbarstyti smėliu ir papuošti baltintais akmenimis, medžiai nugęti, obelys išbaltintos, įrengti gražūs dažyti suolai. Už tai čia dažnai vasarodavo žymūs dvasiškiai: vysk. Matulionis, vysk. Reinys. Vieną vasarą vasarojo popiežiaus nuncijus, o kai važinėjo po Lietuvą prez. Smetona, tai čia apsistojo pietums ir nakvynei. Reikia priminti ir tas seses, kurios visa tai tvarkė ir organizavo. Tai vyresnioji ir visų mokyklų koordinatorė Vizgirdaitė, kuri mirė anksti; progimnazijos direktorė O.

Antalieptės buvęs mergaičių bendrabutis ir vienuolynas

Zaštautaitė, mirusi prieš keletą metų Lietuvoje; Žemės ūkio mokyklos vedėja-seselė agron. Raugaitė ir kitos.

Dabar mokslo židinys Antalieptėje yra panaikintas, prieglaudos nebėra. Miestelis sumenkęs, parkas apleistas, tik bažnyčia baltuoja savo bokštais. (architektūrinis baroko paminklas).

Šiuo rašiniu noriu priminti darbus organizuotų moterų nepriklausomoje Lietuvoje. Šis rašinys tebūna tiems, kurie mokėsi Antalieptėje bet kurioje mokykloje. Teprimena ji jūsų leistą nerūpestingą jaunystę nepriklausomoje Lietuvoje. Tenulekia jūsų mintys nors ir trumpam į Šventosios upės pakrantes, smėlėtus, pušimis apaugusius laukus ir gražiai užlaikytą Antalieptės vienuolyno parką, kame jūs dažnai ruošdavot pamokas, žaisdavot ir svajodavot.

Jonas Prunskis

Buvę Antalieptės mokytojai ir mokiniai: sėdi pirmoji dešinėje mok. Iz. Sinkievičiūtė (dabartinė "Marginius" knyg. sav., Čikagoje); trečioji iš dešinės direktorė O. Zaštautaitė, prie jos kun. Žitkus — V. Stonis; pirmoje eilėje trečias iš dešinės šio straipsnio autorius Jonas Prunskis, jo dešinėje A. Karaliūtė, agronomė, mirusi Sibire.

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Gyvnašlis Kazimieras Jurgėla, kurio pavardė dažnai linksniuojama mūsų kolonijoje, iš profesijos buvo diplomuotas buhalteris, kietokas, skūpokas ir labai tikslus savo apskaičiavimuose. Pinigai jo piniginėje visuomet atrodė nauji, nes retai juos keitė ar išleido.

Jurgėla amžiumi dar nebuvo toks senas, turėjo porą gyvenimo draugų, bet su vedybomis jam nesisekė, nes žmonės kalbėjo, kad abi žmonos nuo jo pabėgo. Jis visada kvepėjo pigaus muilo ir "Pepsodent" dantų pastos kvapais. Dėl savo skūpumo kolonijoje buvo vadinamas "Škotu".

Kol dar turėjo žmoną, iš ryto aptardavo, kas tai dienai reikalinga pirkti. Viską pirkdavo pats, žmonai pinigų į rankas neduodavo. Aišku, kad kiekviena moteris norėjo turėti savo poreikiams pinigų, bet jis sakydavo, kad jai reikalingas tik pragyvenimas, bet ne pinigai, o pragyvenimą jis duodas. Jis visuomet atrasdavo pateisinimų, kad lūpų pieštukas jai nereikalingas, kad be to ji daug gražesnė, kad suknelių taip pat taip dažnai keisti nereikia, nes tai yra tik turtingų ponių "išmislas". Ir ji turėjo gyventi pagal jo diktuojamą tvarką. Aišku, kad Jurgėla vesdavo ne iš meilės, bet iš apskaičiavimo, kad pragyvenimas pigiau kainuos turint žmoną, o svarbiausia ligos atveju bus kam prižiūrėti.

Tokią šeimą padėti žmonos draugės labai gerai suprasedavo ir užjausdavo. Darydamos kokia proga dovanas, padovanodavo tik jai asmeniškai tinkamus daiktus. Tokie santykiai kasdieną blogėjo. Atsibodo žmonai "ubagauti" pas savo vyrą ir, progai pasitaikius, susirado kitą geresnį ir pabėgo.

Jurgėla, pagyvenęs keletą metų vienas, pastebėjo, kad vienam vyrui gyventi sunku. Moteris tokioje padėtyje tvarkosi geriau, kita net sugeba nemažai pinigų užsidirbti. Tokiu pavyzdžiu mūsų kolonijoje buvo našlė Gimbutienė. Visi viengungiai vyrai varvino seilę apie ją galvodami. Visuomet gražiai ir tvarkingai apsirengusi ir išsidailinusi, skaniai virė, darė gražius rankdarbius, gerai mokėjo siūti,

megzti ir tuo užsidirbdavo sau pinigą. Dažnai draugų paklausta, kodėl ji neištekanti antrą kartą, atsakydavo: kam jai reikalingas vyras, jei ji viena pati sugebanti taip gražiai tvarkytis.

Jurgėlai Gimbutienės nusistatymas vyrų atžvilgiu nebuvo žinomas. Todėl dažnai pats vienas pagalvodavo, jei ji sutiktų už jo ištekti, tai tikrai būtų laimė. Tada visai nereikėtų pridėti prie pragyvenimo išlaidų, bet iš jos uždarbio ir jis dar galėtų pragyventi. Kas tai per moteris, kurios rankose ir varis virsta auksu. Tokios žmonos jam kaip tik reikėjo. Sekmadieniais, po pietų, jis pakviesdavo Gimbutienę pasivaikščioti į netolimą parką. Aiškindamas, kad grynas oras yra būtinai reikalingas kvėpavimui, o be to vaikščiojimas yra būtinas geram širdies veikimui. Įeinant į parką parodydavo savo vaišingumą ir kioske nupirkdavo ledų, o po pasivaikščiojimo prie išėjimo pasūlydavo tarkuoto ledo, apipilto vaisių sunka. Toks laiko praleidi-

BOBUTĖ SU VERBOMS

mas jam labai mažai kainuodavo. Po pasivaikščiojimo Gimbutienė pakviesdavo vakarienei, ir čia jis gerokai sutaupydavo, tiksliai apskaičiavus — net uždirbdavo. Į restoraną jis jos niekuomet nenusivesdavo sakydamas, kad namuose pagamintas maistas daug sveikesnis, o jų amžiuje reikia ir apie sveikatą pagalvoti. Gimbutienė jam rimtai patiko ir kartais net negalėdavo užmigti, nes vis galvodavo, kad tokių moterų kaip jinai šiandieną labai mažai yra, koks talentas... kokias darbščias rankas turinti. Bet kaip jai pasipiršti? Pagalvokite sau, painus reikalus, suaugusiam žmogui senatvėje tokie dalykai, koks tai meilės prisipažinimas, nei šis — nei tas, toks pasipiršimas, net nepatogu darosi pagalvojus. Jis nujautė, kad, norint Gimbutienę prisivilioti, neapsieis vien tik su "ledais". Reikia rizikuoti, gal išeis gerai, tai laimės daug. Artinosi Velykos. Jis pagalvojo, kad šokoladinis kiaušinis galėtų jam padėti išspręsti šį painų ir jam rūpimą klausimą. Taip ir padarė. Nupirko auksinį žiedą su brangakmeniu ir didelį šokoladinį velykinį kiaušinį. Žiedą su dėžute įdėjo į kiaušinio vidų ir dabar tik laukė Velykų, kad galėtų jai įteikti.

Velykų dieną, po pietų, laimingas Jurgėla su gražia dovana traukė Gimbutienės namų link. Dabar net drąsos atsirado. Pasveikino ją su šventėmis, palinkėjo visokeriopos laimės ir jau tėsi išskirtinai geroje nuotaikoje. Gimbutienė paėmė dovaną ir, kai pridera, norėjo pažiūrėti, kas ten yra. Atidariusi maišelį, pamatė tik nuo šilumos supliuškusį šokoladinį velykinį kiaušinį.

— Ponas Jurgėla, kokia nesėkmė! Juk nakčiai turėjote įdėti kiaušinį į šaldytuvą, — pasakė ji. Pagalvojusi, kad valgyti nebus galima, maišelį įmetė į šiukšlių dėžę.

— Dėl Dievo meilės, ponija Gimbutienė, ką jūs darote! Kiaušinyje dar yra kita dovana.

Gimbutienė pasijuto nesmagiai ir ištraukė iš šiukšlių dėžės. Išsitempusi rankas su minkštu šokoladu, pagaliau surado ir dėžutę su žiedu. Supratusi dovanos reikšmę, Gimbutienė už viską padėkojo ir pasakė, kad pagalvosianti ir atsakymą duosianti kita proga.

Slinko dienos, bet Jurgėla tos "sekančios progos" laukė ir nesulaukė. Kokia nesėkmė, tiek daug išlaidų padarė, o visos svajonės ėmė ir ištirpo šokoladiniame kiaušinyje. Kad nors į šaldytuvą būtų įdėjęs, nors šokoladą būtų galėjęs suvalgyti...

• Madų ir grožio pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

APIE ŽIEDUS IR VESTUVINIUS PAPROČIUS

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Religinės organizacijos taip pat turi žiedų tradiciją. Jie simbolizuoja autoritetą ir pagarbą, taip pat ir dėvinčiojo ryšį su jo bažnyčia. Pats garsiausias iš jų yra Žvejo žiedas — auksinis popiežiaus žiedas, kuriame išgraviruotas žvejojantis šventas Petras ir esančio popiežiaus vardas. Popiežiui mirus, tas žiedas yra sulaužomas ir naujam popiežiui nukaldinamas naujas, su jo vardu. Vyskupai taip pat dėvi tradicinius aukso žiedus, puoštus safyru arba ametistu.

Prasmingiausi, tačiau, savo simboline reikšme yra sužieduotųjų ir vedybų žiedai. Urvinis žmogus, sakoma, aprišdavo savo pasirinktosios liemenį, riešus ir kojas pintom žolėm. Vėliau tik jos riešai būdavo rišami smilgom ir pagaliau tik pirštas. Pagal istorikus, senovės žmogus rišdavo save, kad jo siela iš kūno nepabėgtų. Tuo būdu, susiradęs sau žmoną, pirminis žmogus rišdavo jos liemenį ir riešus, kad prisirištų jos sielą prie savęs. Vėliau urvinis žmogus pradėjo kalti žiedus iš kaulo, gintaro ir akmens.

Yra žinoma, kad vedybiniai žiedai jau buvo naudojami senųjų hebrajų ir romėnų. Norėdamas įrodyti, kad jis pajėgus išlaikyti žmoną senovės hebrajų vyras, įteikdavo savo sužieduoti-

nei sunkų, gausiai graviūruotą auksinį žiedą. Toks žiedas būdavo per sunkus kasdieną dėvėti, tad būdavo uždedamas jaunajai tik per vestuves, o pas-kui laikomas kaip vedusiųjų ryšio ir prabangos simbolis. Žmonai būdavo nukaldinamas paprastas ir lengvas aukso žiedas.

Pirmieji sužieduotųjų žiedo tradiciją pradėjo romėnai. Romėnų jaunikis įteikdavo sužieduotinei geležinį žiedą. Per vestuves tas žiedas būdavo pakeičiamas į auksinį, bet romietė jį dėvėdavo tik iškilmingom progom, kasdienai gražindama ant piršto geležinį.

Septynioliktoje šimtmečio roman-tiškieji anglai dovanodavo savo myli-majai odinį žiedą, iškirptą iš savo dė-vimos sunkios odos pirštinės piršto. Tokia dovana buvo laikoma ištikimos meilės ir pagarbos pareiškimu.

Penkioliktoje šimtmečio sužieduot-ųjų žiedai buvo pradėti puošti deiman-tais. Juos pradėjo gaminti Venecijos auksakaliai. Kadangi deimantas yra pats kietiausias ir patvariausias iš vsų brangakmenių, jis simbolizuoja ištver-mę ir amžinumą.

Sužieduotųjų ir vedybiniai žiedai paprastai dėvimi ant trečio kairės ran-kos piršto. Pagal senovės graikų tik-ėjimą tas pirštas turi "meilės" veną, einančią tiesiai į širdį. Anatomija tos teorijos neremia, bet tas pirštas re-čiausiai sužeidžiamas, tad saugu ant jo dėvėti žiedus.

Kai kuriais laikotarpiais vedybinis žiedas būdavo perkeliamas ant dešinės rankos. Viduramžiais Anglijoje moterys dėvėdavo jį ant dešinės, bet šešioliktoje šimtmečio jis vėl nukelia-vo į kairę. Anglijos ir Romos katali-kai paliko jį ant dešinės rankos iki 1750 metų. Graikų ortodoksų moterys ir šiandien dėvi žiedus ant dašinės ran-kos. Ši tradicija išsilaikė ir kai ku-riuose Europos kraštuose. Arabės dėvi vedybinį žiedą ant kairės rankos, bet ant pirmojo piršto, o indės ant nykš-čio.

Europoje beveik visi vyrai dėvi ve-dybinis žiedus. Ši tradicija palengva įsitvirtina ir Šiaurės Amerikoje.

Seni papročiai ir prietarai dar ir šiandien vyrauja vedybinėse tradi-ci-jose.

Amerikoniškojo "bridal shower" — mergvakario paprotys kilo iš Olandi-jos. Kartą jauna olandė įsimylėjo ne-turtingą malūnininką. Jos tėvas griež-tai pasipriešino jų jungtuvėm. Malū-nininko draugai subėgo ir sunėšė mer-ginai daugybę dovanų, taip, kad jau-nosios tėvas neprivalėjo duoti tradici-

nio kraičio. Po to laimingi jaunieji su-situokė.

Jaunosios jau nuo ankstyvų amžių dėvėjo vestuvinius žiedus. Graikų ir romėnų jaunamartės dėvėdavo rau-donus, ankstyvosios krikščionės baltus ir violetinius šydus, o senovės ang-lės slėpdavo veidus po paleistom ka-som.

Balti jaunosios rūbai simbolizuoja iškilmingumą ir tyrumą. Baltais rū-bais iškilmių metu puošdavosi žydai ir romėnai.

Jaunosios nešamos gėlės simbolizuoja ištikimybę ir vaisingumą. Senovės ro-mėnės nešdavosi puokštes kvapnių daržovių lapų po šydais. Saracenetės rinkdavosi apelsinų žiedus, ne tik kad jie buvo laikomi vaisingumo ir laimės žiedais, bet dėl to, kad apelsinų medžiai tuo pačiu metu ir žydi ir vaisius veda. Lelijos simbolizuoja tyrumą, o rožės — meilę. Graikų vedybose nau-dojami vijokliai simbolizuodavo neiš-skiriamą ryšį ir meilę, jie ir šiandien naudojami vestuvinėse puokštėse.

Senovėje buvo tikima, kad kiek-vienuose naujuose namuose gyvena piktos dvasios ir kad jos neužpultų jaunosios, ji turi būti pernešta jaun-ojo per slenkstį. Romietės dažnai nenorėdavo palikti tėvų namų, tad jos tu-rėdavo būti nešamos į vyro namus.

Visos šios senos tradicijos — pra-dedant sužieduotųjų žiedais ir bai-giant vedybinėm apeigom, įrodo, kad visais laikais vedybos vyro ir moters gyvenime buvo venas svarbiausių įvy-kių. Sužieduotųjų ir vedybiniai žiedai yra pastovumo ir ištikimybės simbolis. Niekas negali užtikrinti jaunosios po-ros laimingo ateities gyvenimo, tačiau žmogus yra iš prigimties romantiškas ir pilnas vilties.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUŠKIENĖ

Daržovių ir vaisių mišrainės

- Tarkuotos morkos, kapoti obuoliai, razinos.
- Apelsinų skiltelės, kapoti salierai, obuoliai ir spanguolės.
- Agurko riekelės, ananaso šmoteliai.
- Avokado riekės, greipfrukto skiltelės, pomidorų riekės.
- Tarkuotas kopūstas, apelsinų riekės, kapotas ananasas.

Šiomis mišrainėmis tinka įvairūs padažai: majonezas, jogurtas, citrinos sultys.

Varškės mišrainė

- 1 sv. varškės,
- 2 pk. svogūnų laiškų,
- grietinės arba jogurtas,
- druskos, petražolės.

Varškę sumaišyti su laiškais, pasūdyti, įdėti grietinės arba jogurto. Gerai išmaišyti, pabarstyti petražolėmis. Tinka su virtomis bulvėmis arba juoda duona.

Bananų putėsiai

- 4 pd. vandens,
- 4 bananai,
- 4 št. cukraus,
- 1 pk. želatinos

Pernokę minkšti bananai sumaišomi ir ištrinami su dalimi cukraus. Vandens su likusiu cukrumi užvirinti, supilti ištirpintą želatiną, sudėti

citrinos sunką. Atšaldžius sumaišyti su bananų tyre, išplakti, sudėti į indelius ir palaikyti šaldytuve, kad sustingtų.

Kepti obuoliai

- 4 obuoliai,
- 4 št. mėgiamos uogienės,
- kapotų riešutų.

Išimti obuolių sėklalaidžius, į vidų įdėti uogienės ir pabarstyti kapotais riešutais. Tinka valgymui šilti ir šalti.

Šiltas limonadas

- 4 citrinos,
- ½ sv. cukraus,
- 6 p. verdančio vandens,
- gvazdikėlis.

Citrinas nuplauti, nupjauti 6 riekėles (papuošimui). Nupjauti citrinos žievelę, iš citrinų išspausti sunką. Į indą įpilti verdantį vandenį, sudėti cukrų, citrinos žievelę ir sunką. Išmaišyti, uždengti ir laikyti 10 val. Limonadą persunkti, gerai pašildyti, supilti į gėrimo indelius. Papuošti citrinos riekėmis su persmeigtu gvazdikėliu.

- Ant pagaliukų pasmeigti aštraus sūrio, ananasų gabaliukų, marašino vyšnių ir baltojo svogūno riekelių. Tinka prie kokteilių.
- Troškinant ar kepančiam kopūstus reikia pirmiau troškinti vandenyje, kad mažiau sugertų riebalų. Riebalus įdėti vėliau.
- Žiedinių kopūstų skonis bus geresnis jei troškinsite piene.

Kimšti avokada

- 2 prinokę avokada,
- ½ pd. grietinės,
- ¼ št. "Tobasco" padažo,
- 1 žalias pipiras, smulkiai kapotas ir riekelių,

druskos, pipirų, citrinos sunkos.

Grietinę sumaišyti su "Tabasco" padažu, druska, pipirais ir smulkiai kapotu žaliu pipiru. Avokados perpjauti išilgai, išimti sėklą, patepti citrinos sunka, uždėti mišrainę ir papuošti žalia pipiro riekėmis.

Šampano punšas

- 4 pd. spanguolių sunkos,
- 1 bonka šampano,
- 2 bonkus gazuoto vandens arba "ginger ale",
- 4 pd. apelsinų sunkos.

Viską gerai atšaldyti, supilti į punšo indą, įdėti ledų, išmaišyti ir servuoti.

Baklažano (eggplant) daržovės

- 1 didelis baklažanas,
 - 1 žalias pjaustytas pipiras,
 - 1 kapotas svogūnas,
 - 2 lazdelės kapotų salierų,
 - ½ pd. sviesto,
 - 6 prinokę, kapoti pomidorai,
 - ½ pd. vandens,
 - druskos, maltų pipirų, aliejaus,
 - 2 skiltelės sutrinto česnako,
 - 1 pd. tarkuoto "cheddar" sūrio,
- Baklažaną (nenukaptą) supjaustyti riekėmis, pabarstyti druska ir palaikyti 30 min. Žalius pipirus, svogūną, česnaką ir salierą troškinti svieste, kol suminkštės. Sudėti pomidorus, įpilti vandens ir lengvai virti apie 15 min.

Baklažano riekės nušluostyti, keptuvėje pakepinti aliejuje iš abiejų pusių. Pakepintą baklažaną sudėti į sviestuotą kaserolės indą ir ant viršaus užpilti pomidorų padažą. Kepti vidutinėje temperatūroje apie 45 min. Išėmus pabarstyti sūriu ir vėl palaikyti krosnyje, kol sūris išsileis. Tinka prie įvairių mėsų, paskrudintos duonos, ryžių ir t.t.

Virta mėsa su burokėliais

½ sv. jautienos mėsos,
6 pd. vandens,
2 svogūnai,
4 rauginti burokėliai,
druskos, lauro lapelių, pipirų, cukraus, rūgšties grietinės.

Mėsą supjaustyti pailgais gabalėliais, užpilti 2 puodukus vandens ir ant lengvos ugnies pavirti. Sudėti prieskonius. Kai mėsa suminkštės, išgriebti lauro lapelius ir pipirus. Į viralą sudėti tarkuotus svogūnus, tarkuotus raugintus burokėlius ir supilti likusius 4 pd. vandens. Pavirti, kai mėsa bus minkšta, nuimti nuo ugnies ir įmaišyti grietinę. Tinka su virtom bulvėmis.

Agurkų daržovės

1½ sv. agurkų,
50 g. sviesto,
3 št. balto vyno,
1 št. kapotų krapų,
1 št. miltų,
3 št. rūgšties grietinės, petražolių,
druskos, cukraus, baltų pipirų.

Agurkus nulupti, perpjauti išilgai, išimti sėklas ir supjaustyti stambiomis riekiem. Sviestą išleisti kepimo inde, sudėti agurką ir lengvai patroškinti. Sudėti krapus, vyną ir pagal skonį prieskonius: druską, cukrų ir pipirus. Uždengti ir troškinti apie 15 min. Susidariusią agurkų sunką nupilti į indą, sumaišyti su grietine, miltais ir lengvai pavirinti. Padažą užpilti ant agurkų ir pabarstyti petražolėmis. Tinka su bulvėmis ir prie įvairių mėsų.

Jautiena su ryžiais

4 pd. vandens,
1½ sv. jautienos, išvirtos su prieskoniais,
½ sv. šviežių grybų,
1 kapotas svogūnas,
1 kapota česnako skiltelė,
2 št. miltų,
3 št. sviesto,
kapotų petražolių,
1 stiklas raudono vyno (sausas),
1 kiaušinio trynys,
karčiųjų pipirų, druskos.
Išvirusią mėsa išimti iš buljono,

KLARA VIRŠKONIENĖ

SKUTINĖTI LIETUVIŠKI MARGUČIAI

supjaustyti mažais šmotukais ir gerai pakepinti svieste. Sudėti į kaserolės indą. Grybus nuvalyti, sudėti prie mėsos ir maišant kepinti ant lengvos ugnies. Pabarstyti miltais ir maišant užpilti šiltą buljoną. Riekelėm supjausytą svogūną ir sutrintą česnaką truputį patroškinti svieste ir sudėti prie mėsos. Supilti vyną, gerai įmaišyti ir lengvai troškinti 15 min., po to sudėtytą svogūną ir sutrintą česnaką truti druska, pipirus ir kapotas petražoles. Kiaušinio trynį įmaišyti kartu su buljonu ir supilti ant mėsos. Viską įmaišyti ir servuoti su virtais ryžiais.

Duonos apkepas su vaisiais

2 pd. juodos duonos džiovėsėlių,
1 pd. pieno,
1 pd. cukraus,
2 kiaušiniai,
džiūvėsėlių pabarstymui,
cinamono miltelių,
2pd. šviežių vaisių (braškių, mėlynių, persikų ar kitokių).

Duonos džiovėsėlius sumaišyti su pienu ir palaikyti, kad išbrinktų. Sviestą, kiaušinius, dalį cukraus ir cinamono miltelių (pagal skonį) sudėti į išbrinkusius džiovėsėlius ir gerai ištrinti. Apkepo formą patepti sviestu pabarstyti džiovėsėliais, sudėti paruoštą duonos masę. Vaisius nuvalyti, persikus nulupti ir išimti sėklą, perpjauti pusiau, pabarstyti cukrumi. Paruoštus vaisius uždėti ant duonos masės ir kepti vidutinėje temperatūroje apie 40 min. Išėmus iš krosnies pabarstyti

cukraus pudra, truputį atvėsinti. Paduoti šiltą su pienu.

Apelsinų gėrimas (viena porcija)

½ pd. šviežių apelsinų sunkos,
¼ pd. vandens (virinto šalto),
¼ pd. pieno miltelių (be riebalų).

Viską sumaišyti inde, kad pasidarytų lygi masė. Sudėti į blenderį ir sukuti apie 2 min. Servuoti su ledu. Vietoje sunkos galima naudoti šviežius vaisius: persikus, abrikosus, braškes ir t.t.

Obuoliai tešliniuose krepšeliuose

2 pd. miltų,
1 št. cukraus,
2 kiaušiniai,
4 št. sviesto,
1 sv. obuolių,
uogienės, cukraus pudros.
Į išsijotus miltus įdėti kiaušinius, cukrų, grietinę, pašildytą sviestą ir viską gerai išminkyti. Palaikyti šaltoje vietoje apie 30 min. Atšaldytą tešlą iškočioti ½ cm storumo, supjaustyti kvadratais, kad galima būtų apvynioti obuolį. Obuolius nulupti, išimti sėklas ir pastatyti viduryje tešlos kvadrato. Į skylę įdėti uogienės, pabarstyti cukrumi. Tešlos kvadratai sujungiami ir apspaudomi. Kepimo skardą patepti sviestu, sudėti paruoštus obuolius, tešlos kampelius patepti kiaušiniu ir kepti krosnyje prie 220°. Iškeptus pabarstyti cukraus pudra.

• Atsiųsta paminėti

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Sersys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A. 06260.

Sv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lithuania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; vyr. redaktorius — Dr. J. Baly; administratorius — B. Kaskaitis, 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; vieno numerio kaina — \$4.00.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja — redakcinė kolegija; adresas: Lietuvių Dienos — 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, USA; prenumerata metams — \$18.00, Kanadoje — \$20.00, garbės — \$30.00.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas; leidžia — Lietuvių Skautų Sąjungos Pirmija; žurnalas išleidžiamas dešimt kartų metuose; redaguoja — redakcinė kolegija; administracijos adresas — M. Jonikienė, 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill. 60629, USA.; prenumerata metams — \$5.00, garbės — \$10.00, garbės leidėjo — \$25.00.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, vyr. red. R. Sakadolskis; prenumerata metams — \$6.00; redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, USA. Tel. (312) 778-2200.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, USA, 71901; vieno numerio kaina — \$3.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., USA, 60629.

Krivulė — Vakarų Europos Lietuvių Sielovados leidinys; spausdinama du kartus metuose; redaguoja — kun. B. Liubinas — Carl Theodor Str. 11, 6710 Frankenthal, W. Germany.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — \$6.00.

Technikos žodis — A. L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, USA; prenumerata metams \$6.00.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, USA.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, SDB; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Švietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorius — Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill., USA 60629; administratorius — Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago, Ill., USA 60629; prenumerata metams — \$3.00.

• Rankų darbai

SIENOS
KILIMĖLIS

N. MARAZIENĖ

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Reimeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktoriaus — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W 62nd Pl., Chicago, Ill., USA, 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

☆☆☆

ŽURNALUI AUKOJO:

\$250.00 — Montrealio Liet. Kat. Moterų Dr-ja, Montreal, Que.; \$50.00 — Lietuvių Moterų Klubas, Waterbury, Conn.; \$25.00 — Adelaidės Liet. Kat. Moterų Dr-ja, St. Peters, Australia, J. Daukanto Šaulių Kuopa, Los Angeles, Calif., Lietuvių Moterų Federacija, Chicago, Ill., Tamošaitienė A., Kingston, Ont.; \$16.00 — Paukštienė M., West Hill, Ont.; \$13.00 — Juodišienė O., Toronto, Ont., Ramūnienė M., Ottawa, Ont.; \$10.00 Liet. K. K. Birutės Dr-ja, Chicago, Ill., Liet. Pensininkų Klubas, Hamilton, Ont., Kanados Liet. Bendruomenės Sudburio Apyl. Valdyba, Sudbury, Ont., Pečiulienė M., Toronto, Ont.; \$8.00 — Čaplinskienė O., Darien, Ill., Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė S., Toronto, Ont., Mickevičienė M., Vienna, Ont., Milčienė A., Manchester, Conn., Senkuvienė E., Toronto, Ont., Sirutienė R., Toronto, Ont., Stasiulienė I., Islington, Ont., Tarvydienė M., Hamilton, Ont., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Velžienė E., Santa Monica, Calif.; \$6.00 — Dlugauskienė V., N. Britain, Conn., Lapkienė J., Chicago, Ill.; \$5.00 — Graudienė K., Miltown, N.J., Milišauskienė M., Kenosha, Wisc., Viskantienė G., Chicago, Ill.; \$4.00 — Galiauskienė E., Toronto, Ont., Juozapavičienė B., Chicago, Ill., Mazuraitienė E., Hot Springs, Ark., Modestavičienė F., Chicago, Ill., Mickevičienė M., Chicago, Ill.; \$3.00 — Arūnienė A., Toronto, Ont., Aukšaitė M., Downsview, Ont., Balzarienė K., Chicago, Ill., Bilevičienė S., Ottawa, Ont., Čižikaitė B., Chicago, Ill., Dėdinienė E., Brooklyn, N. Y., Gimbutienė E., La Scercenta, Cal., Gotceitienė S., Toronto, Ont., Kazlauskienė M., Hamilton, Ont., Kindurienė O., Gulfport, Fla., Neimanienė A., Cleveland, Ohio, Penčylienė J., Downers Grove, Ill., Preibienė N., Toronto, Ont., Rutkauskienė S., Lakewood, Ohio, Šilienė A., Mornington, Australia, Širvinienė E., Cleveland, Ohio, Smilgienė K., Vancouver, B.C., Vileniškienė O., Dorchester, Mass., Vilutienė M., Chicago, Ill., Žiminskienė O., Winnipeg, Man., Žumbakienė S., Chicago, Ill.; \$2.00 — Auštrienė V., Melrose, Mass., Balygienė V., Dearborn Hts., Mich., Bersėnienė E., Welland, Ont., Biskienė I., Downers Grove, Ill., Buksaitienė E., Toronto, Ont., Bartkienė K., Hamilton, Ont., Barienė M., Chicago, Ill., Buženienė M., Chicago, Ill., Dabkus S., Toronto, Ont., Dargienė L.,

Westchester, Ill., Dovydaitytė O., Lake Worth, Fla., Eidenienė E., Des Plains, Ill., Gaušienė E., Brecksville, Ohio, Gedrimienė J., Hamilton, Ont., Gudienė E., Mississauga, Ont., Indrelienė O., Toronto, Ont., Janušienė G., Sea Cliff, N.Y., Janušonienė J., Douman, Wisc., Jasionytė M., Toronto, Ont., Juknelienė J., Melrose Park, Ill., Jurkėnienė H., Worcester, Mass., Kapočienė M., Dorchester, Mass., Kebliuskienė K., St. Petersburg, Fla., Kerpienė B., Chicago, Ill., Kregždienė D., Cincinnati, Ohio, Kreivėnienė O., Media, Pa., Kuodienė E., So. Boston, Mass., Mažonienė J., Toronto, Ont., Meškauskienė S., Toronto, Ont., Meškauskienė L., Hamilton, Ont., Melienė M., Chicago, Ill., Mikšytė O., Hamilton, Ont., Milavičienė V., Hickory Hills, Ill., Misiūnienė G., Chicago, Ill., Miškinienė K., Rochester, N.Y., Musteikienė B., Philadelphia, Pa., Narkevičienė G., Chicago, Ill., Norkūnienė M., Dorchester, Mass., Muraškievė B., Philadelphia, Pa., Narkevičienė K., Arlington, Mass., Nausėdienė J., Chicago, Ill., Nelsienė A., Fullerton, Calif., Palubinskienė M., Chicago, Ill., Pazukaitė V., Toronto, Ont., Patrauskienė J., N. Chicago, Ill., Petrovienė R., Boston, Mass., Prūsienė G., Calumet City, Ill., Rakauskienė J., Toronto, Ont., Ramonienė J., Oakville, Ont., Rickutė S., Cicero, Ill., Rimkevičienė A., Chicago, Ill., Sadauskienė K., Cleveland, Ohio, Savickė J., Chicago, Ill., Sergalienė S., Weston, Ont., Šimulynienė T., Worchester, Mass., Skeivienė A., Chicago, Illinois, Šliaužienė A., Chicago, Illinois, Smolskienė I., Mississauga, Ontario, Stankūnienė T., Boston, Mass., Starkienė O., Chicago, Illinois, Stirbienė K., Toronto, Ont., Sudžiuvienė D., Cicero, Ill., Stankuvienė G., Toronto, Ont., Tarutienė B., Willowick, Ohio, Taučytė S., Waukegan, Ill., Underienė E., Toronto, Ont., Urbonienė P., Toronto, Ont., Yokubynienė M., Toronto, Ont., Vaitkevičienė V., Chicago, Ill., Valaitienė M., Eastlake, Ohio, Valienė O., Detroit, Mich., Valienė A., Toronto, Ont., Vasiliauskienė E., Chicago, Ill., Vydienė E., Kennebunkport, Mich.; \$1.00 — Adamonienė S., Los Angeles, Calif., Dailidienė E., Toronto, Ont., Dragašienė A., Toronto, Ont., Jurgutienė R., Hamilton, Ont., Prunskytė A., Chicago, Ill., Skučienė S., Montreal Que.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Abraitienė V., Cleveland, Ohio, Abromaitienė A., Toronto, Ont., Arūnienė A., Toronto, Ont., Augienė V., Providence, R.I., Aukštaitė M., Downsview, Ont., Bagdonienė H., Chicago, Ill., Balutavičienė V., Valencia, Venezuela, Balzarienė K., Chicago, Ill., Barakauskienė P., Toronto, Ont., Beržinienė T., Cicero, Ill., Bilevičienė S., Ottawa, Ont., Biretienė B., Scarborough, Ont., Biskienė I., Downers Grove, Ill., Breichmanienė G., Hamilton, Ont., Brasienė E., Hamilton, Ont., Bubliauskienė K., Toronto, Ont., Čaplinskienė O., Darien, Ill., Čekavičienė S., Richmond Hill, N.Y., Čepaitienė V., Chicago, Ill., Čipkienė T., St. Leonard, Que.,

Ciuvinskienė M., Sao Paulo, Brasil, Čižikaitė B., Chicago, Ill., Dambriūnienė E., Brentwood, Md., Damienė O., Naperville, Ill., Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y., Dlugauskienė V., N. Britain, Conn., Freidankienė T., Chomedey, Que., Gaubienė V., Pacific Ocean, Cal., Gotceitienė S., Toronto, Ont., Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė S., Toronto, Ont., Gimbutienė E., La Scercenta, Cal., Gruodienė J., Chicago, Ill., Gudinskienė E., Hamilton, Ont., Jankauskienė A., Chicago, Ill., Janušauskienė C., Chicago, Ill., Jasienė P., N. London, Conn., Jeneckienė E., Warren, Mich., Jokšienė M., London, Ont., Jokubonienė E., Delhi, Ont., Juodišienė O., Toronto, Ont., Jurienė J., Westchester, Ill., Kalasauskienė K., Winnipeg, Man., Kazlauskienė M., Hamilton, Ont., Knystautienė J., Derby, Pa., Kindurienė O., Gulfport, Fla., Kučinskienė S., Toronto, Ont., Kumeta P., Worcester, Mass., Kunnapuu L., Willowdale, Ont., Kupronienė M., Van Nuys, Cal., Latauskienė B., Burlington, Ont., Liuiimienė S., Toronto, Ont., Liutermozienė O., Pompano Beach, Fla., Majauskienė E., Chicago, Ill., Mickevičienė M., Vienna, Ont., Mikalauskienė J., Chicago, Ill., Mikeliūnienė M., Michigan City, Ind., Milčienė A., Manchester, Conn., Milišauskienė M., Kenosha, Wisc., Miniotienė S., Toronto, Ont., Motiejūnienė O., Los Angeles, Cal., Norušienė P., St. Catharines, Ont., Neimanienė A., Cleveland, Ohio, Otto V., Toronto, Ont., Pajaujienė E., Los Angeles, Cal., Pareštienė B., Hamilton, Ont., Paukštienė M., West Hill, Ont., Pumputienė J., Woodhaven, N.Y., Paulaitienė N., Sudbury, Ont., Penčylienė J., Downers Grove, Ill., Petniūnienė H., Richmond Hill, N. Y. (2 m.), Petokienė A., Chicago, Ill., Pinch, A. W., Milford, N.J., Platerienė L., Bethesda, Md., Povilaitienė M., Tillsonburg, Ont., Preibienė N., Toronto, Ont., Puterienė A., Toronto, Ont., Ramūnienė M., Ottawa, Ont., Rimienė A., Chicago, Ill., Rudaitienė D., Chicago, Ill., Rutkauskienė S., Lakewood, Ohio, Rev. A. Sabas, Sudbury, Ont., Senkuvienė E., Toronto, Ont., Šilienė A., Mornington, Australia (2 m.), Sirutienė R., Toronto, Ont., Širvinienė E., Cleveland, Ohio, Šiurnienė O., Delhi, Ont., Šlitterienė K., Waukegan, Ill., Smailienė R., Omaha, Nebr., Smilgienė K., Vancouver, B.C., Stakauskienė R., Chicago, Ill., Stasiulienė S., Islington, Ont., Stepaitytė E., Toronto, Ont., Stirbienė P., N. Britain, Conn., Šukienė K., St. Catharines, Ont., Tamulionienė, Toronto, Ont., Tarvydienė M., Hamilton, Ont., Tonkūnienė O., Waterbury, Conn., Trečiokienė G., Union, N.J., Vaidilienė D., Toronto, Ont., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., DeValenta J., Aragua, Venezuela, Varienė K., Santa Monica, Cal., Vasikauskienė S., Richmond Hill, N.Y., Velžienė E., Santa Monica, Cal., Venskuvienė M., Sudbury, Ont., Vileviškienė A., Dowchester, Mass., Vilutienė M., Chicago, Ill., Viskontienė S., Toronto, Ont., Vitkienė A., Weston, Ont., Vytienė B., Tillsonburg, Ont., Zaiskienė T., Cicero, Ill., Žiminskienė O., Winnipeg, Man., Žitkuvienė J., Chicago, Ill., Žumbakienė S., Chicago, Ill.